

Izvještaj

Dejtonska generacija: **Budućnost Bosne i Hercegovine u očima mladih**

Novembar, 2020.

**FRIEDRICH NAUMANN
STIFTUNG** Für die Freiheit.

POZADINA ISTRAŽIVANJA

Klijent Friedrich-Naumann-Stiftung für die Freiheit (Ured za zapadni Balkan) je želio da sprovede istraživanje o pogledima i stavovima mladih i njihovoj budućnosti u Bosni i Hercegovini. Istraživanje je planirano da se sprovede uz saradnju sa kompanijom Valicon.

Navedeno istraživanje je dio istraživačkog projekta „*Bosna i Hercegovina 25 godina nakon Dejtona - perspektiva mladih*“, koji zajednički vode profesori Damir Kapidžić (damir.kapidzic@fpn.unsa.ba), Jens Woelk (jens.woelk@unitn.it) i Soeren Keil (soeren.keil@canterbury.ac.uk). Rezultati istraživanja su predstavljani i o njima se raspravljalo na akademskoj konferenciji u 02. decembra 2020. godine.

CILJEVI ISTRAŽIVANJA:

- Saznati stavove mladih u BiH kada je u pitanju politika u BiH i ljudska priroda; Dodatno, saznati stavove mladih u vezi demokratije kao oblika vladavine;
- Povjerenje spram vladinih institucija – kojem tipu institucija mladi najviše vjeruju;
- Saznati više o trenutnom životu mladih kada je u pitanja vjeroispovjest, etničke skupine, proces globalizacije itd;
- Koji su to stavovi mladih kada je u pitanju trenutna politička situacija u BiH kao i društvo u BiH;
- U kojoj mjeri su mladi za podjelu vlasti među različitim nivoima upravljanja u BiH. Kako gledaju na lokalnu, entitetsku i državnu vlast te općenito trenutno uređenje u BiH;
- Dejtonski sporazum i trenutni ustav iz perspektive mladih u BiH; stavovi spram uticaja međunarodne zajednice; ustavne promjene u BiH – za koje su promjene mladi u BiH;
- Ekonomska slika u BiH te uticaj pandemije koronavirusa u BiH;
- Izbori 2020. godine – izlazak te stavovi spram izbora u BiH;
- Koje države prema mladima imaju najveći uticaj na BiH;

1

GLAVNI ZAKLJUČCI

2

Metodologija i parametri

3

Rezultati istraživanja

Glavni zaključci (1/4)

- **DRUŠTVO I POLITIKA**

- Mladi u BiH su za slobodu govora i javno kritikovanje rada vladinih institucija. Kada govorimo o trenutnim potrebama BiH, mladi u BiH smatraju da BiH treba snažnu stranku koja predstavlja narod, ali i vođu koji vlada snažnom rukom. S druge strane, mladi dosta raznoliko gledaju na demokratiju kao oblik vladavine. Iako polovina mladih u BiH smatra da je demokratija dobar oblik vladavine, ipak nešto više od 10% ne podržava demokratiju. Nastavno na te nalaze, svaki deseti ili gotovo svaki deseti stanovnik BiH dobi 18-30 godina smatra da opozicione stranke nisu potrebne za zdravu demokratiju te da demokratija ne znači nužno zaštitu manjine. Pored toga, prema trećini mladih u BiH, u određenim okolnostima diktatura je bolji oblik vladavine od demokratije.
- Prema mladima, ljudi najviše vjeruju vladinim institucijama jer su u stanju zaštititi interese njihovog naroda, ali i zbog toga što te institucije poštuju njihova građanska prava.
- Iako mladi u većini izjavljuju da im nije bitno kojoj etničkoj skupini pripadaju njihovi prijatelji ipak trećina mladih u BiH se ne vidi da živi u drugom dijelu BiH u kojem je njihov narod ili etnička grupa u manjini. Dodatno, za nešto više od trećine mladih, vjeroispovijest partnera je bitan faktor prilikom odabira supružnika ili supružnice. Pored toga, većina mladih u BiH se može zamisliti da živi u drugoj državi.
- Mladi i u FBiH i RS su saglasni da život u ovoj zemlji bi bio bolji za sve kad bi svi imali jednake prilike za uspjeh, bez obzira na vjeroispovijest ili lično bogatstvo. S druge strane, dosta su podijeljeni kada je u pitanju povratak tradicionalnim vrijednostima - nešto više od trećine mladih u BiH smatra da je jedini način da se naše društvo oporavi je da se vrati tradicionalnim vrijednostima dok trećina ipak smatra da tradicionalne vrijednosti nisu jedini način za oporavak bh društva. Dodatno, za petinu mladih je prihvatljivo da neki ljudi imaju više životnih šansi od drugih i da bi život u ovoj zemlji bio bolji da nam je manje stalo do jednakosti svih ljudi.

Glavni zaključci (2/4)

- **STAVOVI PREMA BOSNI I HERCEGOVINI**

- Mladi i u FBiH i RS se jednoglasno slažu da je politički sistem BiH u službi etničkih političkih elita, a ne građana te da građani kao pojedinci moraju imati važniju ulogu od etničkih grupa. Isto tako za odgovornost za trenutne probleme mladi smatraju da su neke političke elite više odgovorne od drugih. S druge strane, iako većina mladih nije za podjelu BiH gdje bi svaki narod imao svoju teritoriju, petina ipak smatra suprotno i podržava takav način podjele BiH (mladi u RSu su skloniji stavu da svaki narod u BiH mora imati svoju teritoriju). Političke institucije u BiH nije nešto čime se ponose mladi u BiH bez obzira na entitet, spol i dob.
- Mladi su za to da bi svi nivoi vlasti trebali više sarađivati i da trebaju imati jasno definirane nadležnosti. Bez obzira na entitet u kojem žive, mladi su za jaču lokalnu vlast. S druge strane, mladi iz FBiH su za jačanje centralne vlasti dok su mladi iz RS za snažnije entitetske vlade. Pored toga, mladima iz FBiH puno teže pada trenutna podjela vlasti između države, entiteta i kantona.
- Pravu vrijednost BiH predstavlja njena etnička, jezička i kulturna raznolikost te većina mladih dijeli to mišljenje bez obzira na mjesto življenja, spol i dob. Iako su mladi u cijeloj BiH načelno protiv toga da svaki narod treba biti predstavljen kroz svoju političku stranku i da u institucijama pojedinca mogu predstavljati samo pripadnici njegovog/njenog naroda ipak mladi koji žive u RSu značajno više podržavaju ideje o strankama i institucijama koje predstavljaju isključivo svoj narod. Dalje, mladi nisu za to da u njihovom kantonu/entitetu žive isključivo ljudi njihove etničke pripadnosti te smatraju da ostale etničke grupe koje tu žive ne bi trebale biti primorane usvojiti običaje i vrijednosti dominantnog naroda.

Glavni zaključci (3/4)

- **DRŽAVNE INSTITUCIJE, USTAV I UPRAVLJANJE**

- Kada je u pitanju Dejtonski sporazum i važeći Ustav Bosne i Hercegovine mladi su dosta podijeljenog mišljenja te nema većinskog stava kada se radi o različitim aspektima Dejtonskog sporazuma i ustava BiH. Pa tako mladi nisu sigurni da li su Dejtonski sporazum i ustav glavni izvori problema u BiH te da li je to što je uspješno sačuvalo mir u BiH. Ipak kada govorimo u uspješnosti Dejtonskog sporazuma, nešto je više zastupljeno mišljenje među mladima u BiH da Dejtonski sporazum nije bio uspješan i da ga ne treba replicirati u drugim sukobljenim društvima. Pored toga, gotovo polovina mladih smatra da obični građani BiH nemaju koristi od Dejtonskog sporazuma i ustava.
- Mladi gotovo u većini smatraju da je Ustav BiH nametnut od strane međunarodne zajednice. S druge strane, mladi u FBiH su nešto skloniji stavu da integracija BiH u EU opravdava značajne ustavne promjene pa čak i donošenje novog ustava.
- Gotovo većina mladih u FBiH smatraju da je važeći ustav jako loš, i BiH treba potpuno nov ustav dok su u mladi u RSu suprotnog mišljenja – gotovo trećina smatra da BiH ne treba potpunu izmjenu ustava.
- Sukladno mišljenju mladih iz FBiH da je važeći ustav jako loš, i BiH treba potpuno nov ustav, mladi u FBiH su značajno više za ustanovne promjene u odnosu na one koji žive u RSu. Oblasti za koje mladi iz FBiH najviše smatraju da je potrebno promijeniti: *ukidanje etničkih kriterija za bilo koju javnu službu, promjena tročlanog predsjedništva, reguliranje pravosuđa, ograničavanje nadležnosti i neovisnog donošenja odluka državnih institucija BiH te potvrđivanje jedinstvenih Oružanih snaga BiH kroz Ustav.*

Glavni zaključci (4/4)

- **EVROPSKE INTEGRACIJE, PRIVREDA, RAZVOJ I OKOLIŠ**

- Mladi, s obzirom na entitet, su podijeljenog mišljenja kada je u pitanju stav da je dužnost svake institucije u BiH da aktivno doprinosi evropskoj integraciji. Mladi iz FBiH su za, iz RSa su protiv toga. Pored toga, mladi iz FBiH se značajno više slažu sa izjavom da zbog pristupanja Evropskoj uniji u budućnosti, već sada bi trebalo izmijeniti Ustav BiH. S druge strane, mladi koji žive u RSu su skloniji mišljenju da EU i OHR imaju suviše snažan utjecaj na BiH i njene institucije.
- Iako su mladi iz FBiH i RS dosta podijeljenog mišljenja po pitanju različitih političkih tema ipak kada govorimo o ekonomiji u BiH uglavnom su saglasni da teritorijalna podjela BiH bi se trebala zasnivati na mogućnosti ekonomskog razvoja, da je prilikom zapošljavanja važnije imati dobre kontkte nego kompetencije te da je odlazak u inostranstvo možda i najbolji način za pronalazak dobrog posla. Dodatno se slažu da je u BiH dosta teško osnovati malo preduzeće. Dalje, pojam ekonomija slobodnog tržišta dosta nepoznata za mlade u BiH gdje svaki peti mladi čovjek ili žena nije mogao iznijeti svoje mišljenje na to da li je ekonomija slobodnog tržišta najbolji ekonomski model za BiH.
- Kao i kod ekonomskih tema, mlade u BiH spaja i tema okoliša i zaštita životne sredine. Pa tako mladi, bez obzira na entitet, spol ili dob smatraju da je čisti okoliš ključni resurs za BiH, da BiH treba bolji sistem recikliranja i prikupljanja otpada te da sve zagađivače, uključujući i obične građane, treba strožije sankcionisati. Pored toga, većina se ne slaže sa stavom da je zaštita okoliša luksuz koji si mogu priuštiti samo bogate države.
- Iako nepogoda, može se reći da je pandemija koronavirusa u BiH na neki način ujedinila mlade bar kada su u pitanju stavovi spram te teme. Pa tako, mladi u BiH vjeruju da će pandemija koronavirusa ostaviti trajne društvene posljedice na BiH te da će ekonomski učinak biti dugoročan. Kao možda i ostali segmenti populacije i mladi su ti koji su ogorčeni na zdravstveni sistem i smatraju da zdravstveni sistem kao i politički ni blizu nisu pružili dobar odgovor na pandemiju.

1

Glavni zaključci

2

METODOLOGIJA I PARAMETRI

3

Rezultati istraživanja

Metodologija i parametri

Naziv	<i>'The Dayton Generation'</i> : Budućnost Bosne i Hercegovine u očima mladih
Metoda prikupljanja podataka	▪ CAWI (Computer Assisted Web Interviewing) putem Valicon online sistema, na uzorku opšte populacije korisnika online panela JaZnam.ba,
Uzorak	▪ Veličina uzorka: n=1.529 (standardna greška uzorka je $\pm 3,0\%$). ▪ Opća populacija (mladi), reprezentativan uzorak za BiH, 18 – 30
Upitnik	• Trajanje upitnika oko 20 minuta. Klijent dostavio upitnik.
Vrijeme provedbe	• Početak anketiranja: 29.10.2020. Kraj anketiranja: 08.11.2020.
Ponderiranje	• Podaci su ponderirani, a za ponderiranje je korišten ranking metoda, kombinacije spol-dob i region-tip naselja.

Struktura uzorka

		BIH		spol				regioni				dob			
				muški		ženski		FBiH		RS		18-24		25-30	
		%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Spol	Muški	49%	745	100%	745	0%	0	50%	497	48%	235	49%	384	49%	362
	ženski	51%	784	0%	0	100%	784	50%	506	52%	257	51%	404	51%	380
Dob	18-24	52%	787	51%	384	52%	404	54%	538	48%	238	100%	787	0%	0
	25-30	48%	742	49%	362	48%	380	46%	466	52%	254	0%	0	100%	742
Entiteti	FBiH	66%	1003	67%	497	65%	506	100%	1003	0%	0	68%	538	63%	466
	RS	32%	492	31%	235	33%	257	0%	0	100%	492	30%	238	34%	254
	DB	2%	34	2%	14	3%	20	0%	0	0%	0	2%	12	3%	22
Regioni	USK	8%	129	8%	57	9%	72	13%	129	0%	0	11%	86	6%	44
	Ze-Do + Bos Pod kanton	12%	177	12%	86	12%	91	18%	177	0%	0	12%	96	11%	81
	K Sarajevo	12%	182	14%	106	10%	76	18%	182	0%	0	12%	92	12%	90
	SB kanton	8%	118	7%	53	8%	65	12%	118	0%	0	7%	55	8%	63
	TZ + Pos kanton	15%	222	15%	113	14%	110	22%	222	0%	0	15%	116	14%	107
	Hercegovina	11%	175	11%	82	12%	93	17%	175	0%	0	12%	93	11%	82
	Banjaluka	14%	221	14%	106	15%	115	0%	0	45%	221	14%	112	15%	109
	Doboj + D. Brcko	8%	117	7%	49	9%	68	0%	0	17%	83	6%	46	10%	71
Tip naselja	Ostatak RS	12%	188	13%	94	12%	94	0%	0	38%	188	12%	92	13%	96
	urbano	47%	713	50%	372	43%	340	49%	494	41%	203	42%	333	51%	380
obrazovanje	ruralno	53%	816	50%	373	57%	443	51%	509	59%	289	58%	454	49%	362
	osnovno	1%	16	1%	7	1%	9	1%	9	1%	5	2%	12	0%	3
	srednje	60%	922	64%	479	57%	443	60%	599	62%	305	77%	609	42%	313
	visoko	37%	571	34%	250	41%	321	38%	384	35%	173	19%	152	56%	419
Obrazovanje roditelja	drugo	1%	20	1%	9	1%	11	1%	11	2%	9	2%	14	1%	6
	osnovno	5%	74	5%	37	5%	37	5%	52	4%	18	4%	34	5%	40
	srednje	69%	1049	68%	508	69%	541	68%	677	71%	351	68%	539	69%	510
	visoko	25%	382	25%	188	25%	194	25%	255	24%	120	26%	205	24%	177
	nz/bo	2%	24	2%	12	2%	12	2%	19	1%	3	1%	10	2%	14

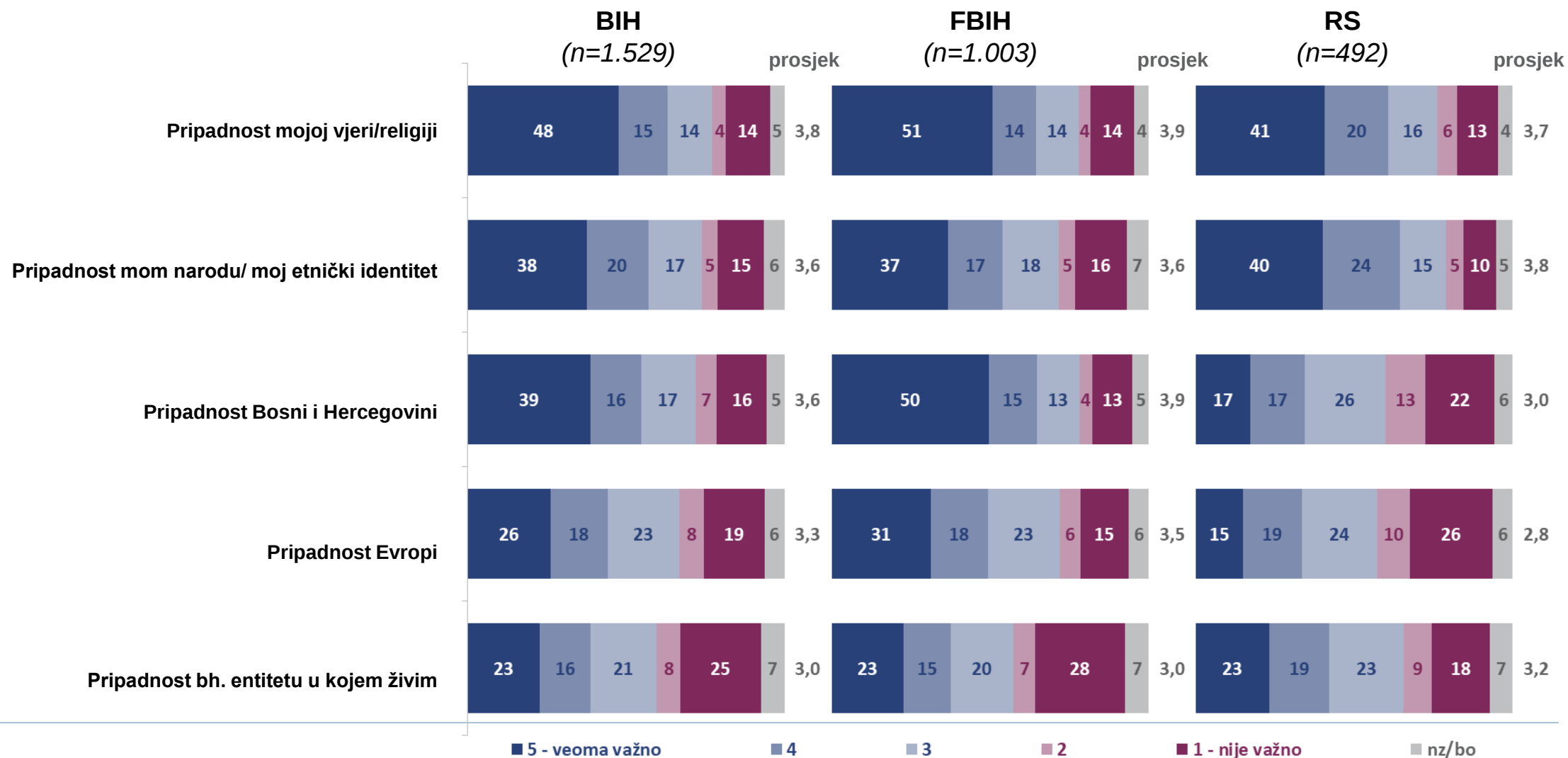
Struktura uzorka

		BIH		spol				regioni				dob			
				muški		ženski		FBIH		RS		18-24		25-30	
		%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n
Fakultetsko obrazovanje	nisam i ne pohađam fakultet	21%	319	23%	174	18%	144	22%	218	19%	95	21%	168	20%	150
	školarac, ali planiram upisati fakultet	5%	71	5%	40	4%	31	5%	49	4%	21	9%	67	1%	4
	studijska oblast: Pravo	6%	99	6%	48	7%	51	5%	52	9%	45	4%	32	9%	67
	studijska oblast: Političke nauke ili međ. odnosi	6%	91	6%	45	6%	46	6%	58	7%	33	5%	42	7%	49
	studijska oblast: Ekonomija	13%	200	13%	97	13%	103	13%	132	13%	64	11%	86	15%	114
	da, druga studijska oblast	49%	748	46%	341	52%	407	49%	494	48%	234	50%	392	48%	357
Udaljenost mjesta studiranja	studiram u mjestu gdje živim	31%	357	34%	181	29%	176	34%	249	28%	104	31%	174	31%	183
	Purujem do susjednog grada	15%	173	16%	83	15%	90	15%	111	16%	60	14%	77	16%	96
	preselio sam se unutar entiteta	39%	444	37%	196	41%	248	39%	287	40%	151	39%	216	39%	227
	preselio sam se u drugi entitet	9%	100	8%	43	9%	57	8%	60	8%	30	9%	51	8%	49
	preselio sam se u inostranstvo	6%	66	6%	30	6%	36	4%	29	8%	32	6%	34	5%	32
Nacionalnost	Bošnjak/inja	56%	853	54%	404	57%	449	80%	803	7%	36	59%	468	52%	385
	Srbin/Srpkinja	30%	460	31%	228	30%	232	2%	19	87%	427	28%	222	32%	238
	Hrvat/ica	7%	101	6%	46	7%	55	9%	94	1%	3	6%	45	8%	56
	Drugo:	8%	115	9%	67	6%	48	9%	87	5%	26	7%	52	8%	63
Religija	Musliman/ka	56%	849	55%	407	56%	442	80%	804	6%	32	59%	465	52%	384
	Pravoslavac/Pravoslavka	30%	451	30%	221	29%	231	2%	20	85%	420	28%	218	31%	233
	Katolik/Katolkinja	6%	96	6%	43	7%	54	9%	90	1%	4	5%	42	7%	54
	Ateist/Agnostik	6%	97	8%	59	5%	38	7%	67	5%	24	6%	45	7%	52
	Drugo:	2%	35	2%	17	2%	19	2%	22	3%	12	2%	17	2%	18
Veličina naselja	ispod 2.000	16%	241	15%	112	17%	130	17%	173	12%	60	18%	145	13%	96
	2.000 - 5.000	19%	292	18%	137	20%	155	19%	186	20%	98	20%	161	18%	131
	5.000 - 10.000	15%	234	13%	100	17%	134	15%	155	16%	77	15%	115	16%	119
	10.000 - 20.000	13%	202	12%	92	14%	110	12%	124	16%	76	14%	113	12%	90
	20.000 - 50.000	16%	248	16%	121	16%	127	18%	176	14%	69	14%	113	18%	136
	50.000 i više	20%	311	25%	183	16%	128	19%	189	23%	111	18%	141	23%	170

Demografija

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Koliko su vam važni sljedeći oblici pripadnosti? Ocijenite na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Uopće nije važno, a 5 Veoma važno.

1

Glavni zaključci

2

Metodologija i parametri

3

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Društvo i politika

**FRIEDRICH NAUMANN
STIFTUNG** Für die Freiheit.

Politika i ljudska priroda

Sažetak

Velika većina mladih, bez obzira na entitet, spol ili dob, smatra da bi ljudi trebali biti slobodni da javno kritiziraju vladu. Pored toga, više od polovine mladih se u potpunosti slaže da ono što trenutno BiH treba jeste snažna stranka koja predstavlja običan narod.

S druge strane, velika većina mladih smatra da naš narod treba vođu koji vlada snažnom rukom. Ipak, primjetne su značajne razlike u odnosu na entitet pa tako je u FBiH nešto veće slaganje sa ovom izjavom (preko 50%) za razliku od RS-a gdje se gotovo 40% u potpunosti slaže sa ovom izjavom. Nisu prisutne razlike u odnosu na spol i dob. Dodatno, većina mladih, bez obzira na mjesto stanovanja ili spol i dob, smatra da bi imali bolje društvo nužne su stroge zakonske kazne.

Kada je u pitanju demokratija kao sistem vladavine, tek trećina, bez obzira na entitet, se u potpunosti slaže da je to dobar oblik vladavine te je prisutan značajan broj mladih koji ne gledaju na demokratiju kao na dobar oblik vladavine. Slične rezultate nalazimo i kod izjava da su opozicione stranke neophodne za zdravu demokratiju te da demokratija znači zaštitu manjine. Trećina mladih u BiH kao i na entitetskom nivou se u potpunosti slaže sa tim izjavama dok svaki deseti mladi čovjek u BiH smatra da demokratija može funkcionisati bez opozicije te da demokratija nužno ne znači i zaštitu prava manjine.

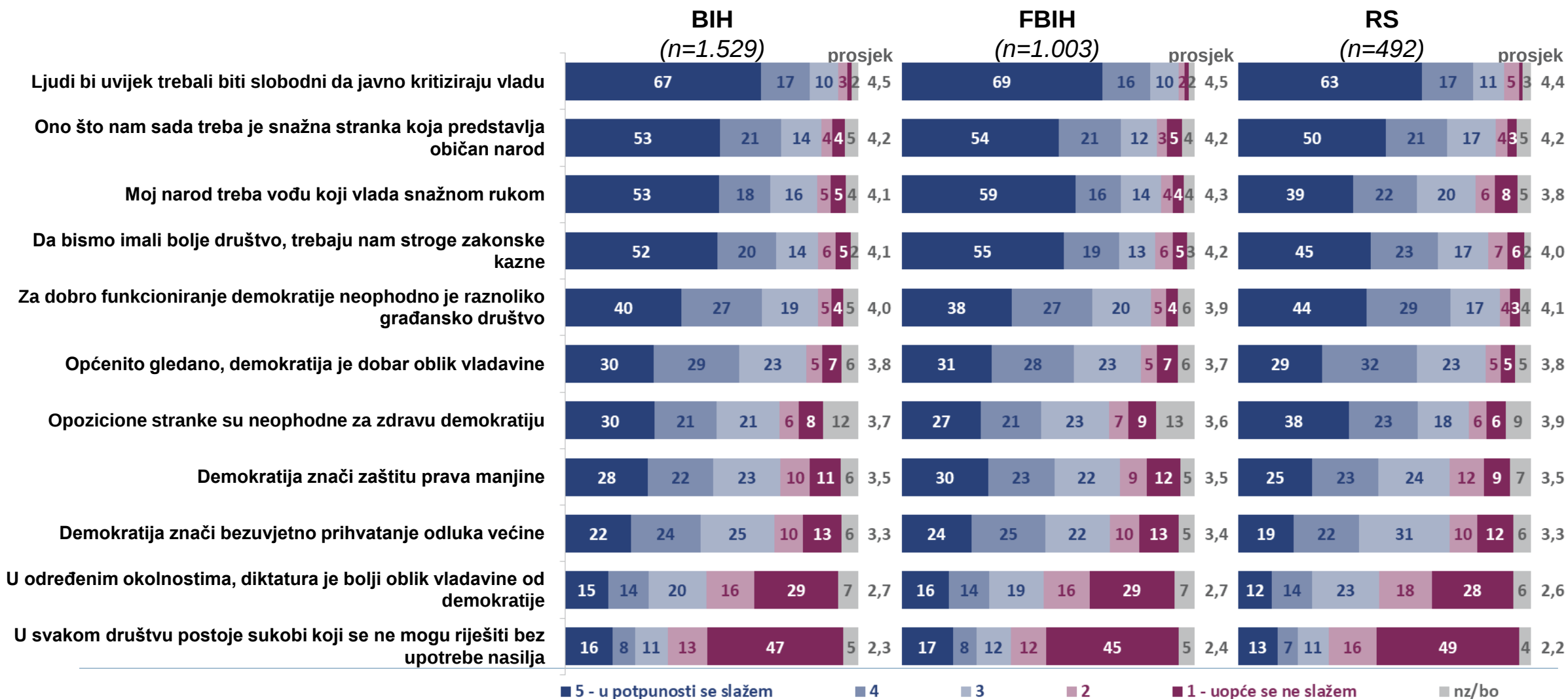
Mladi, bez obzira na mjesto življenja, spol ili dob, su podijeljenog mišljenja kada je u pitanju diktatura kao oblik vladavine. Pa tako trećina se u potpunosti slaže ili slaže da je diktatura, u određenim okolnostima, bolji oblik vladavine od demokratije. Podjednak broj (trećina) smatra suprotno. Dalje, više od polovine mladih (žene više nego muškarci) smatra da se svaki sukob može riješiti na civilizovan način, bez nasilja. Petina ipak smatra suprotno.

Politika i ljudska priroda

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

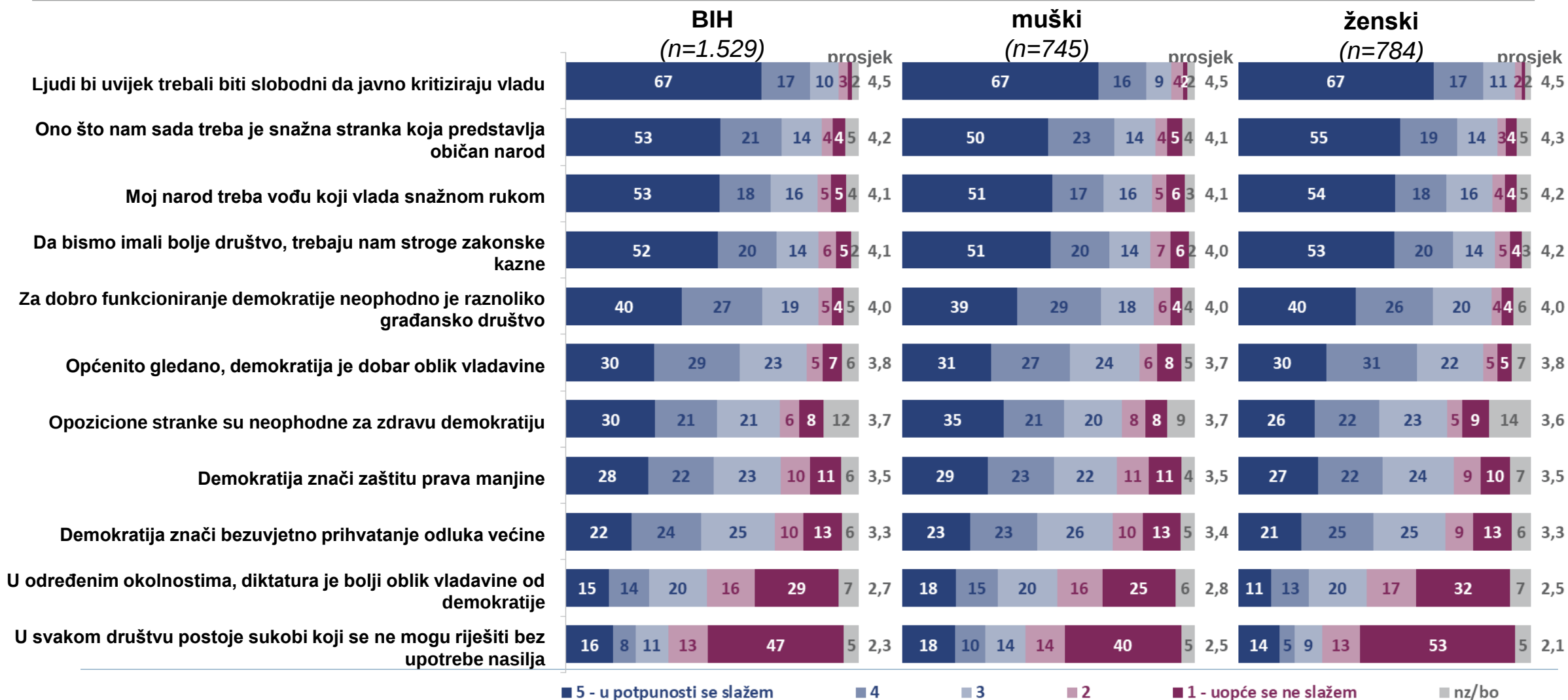
U kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama o politici i ljudskoj prirodi? Ocijenite svoj stepen slaganja/neslaganja na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Uopće se ne slažem, a 5 U potpunosti slažem.

Politika i ljudska priroda

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

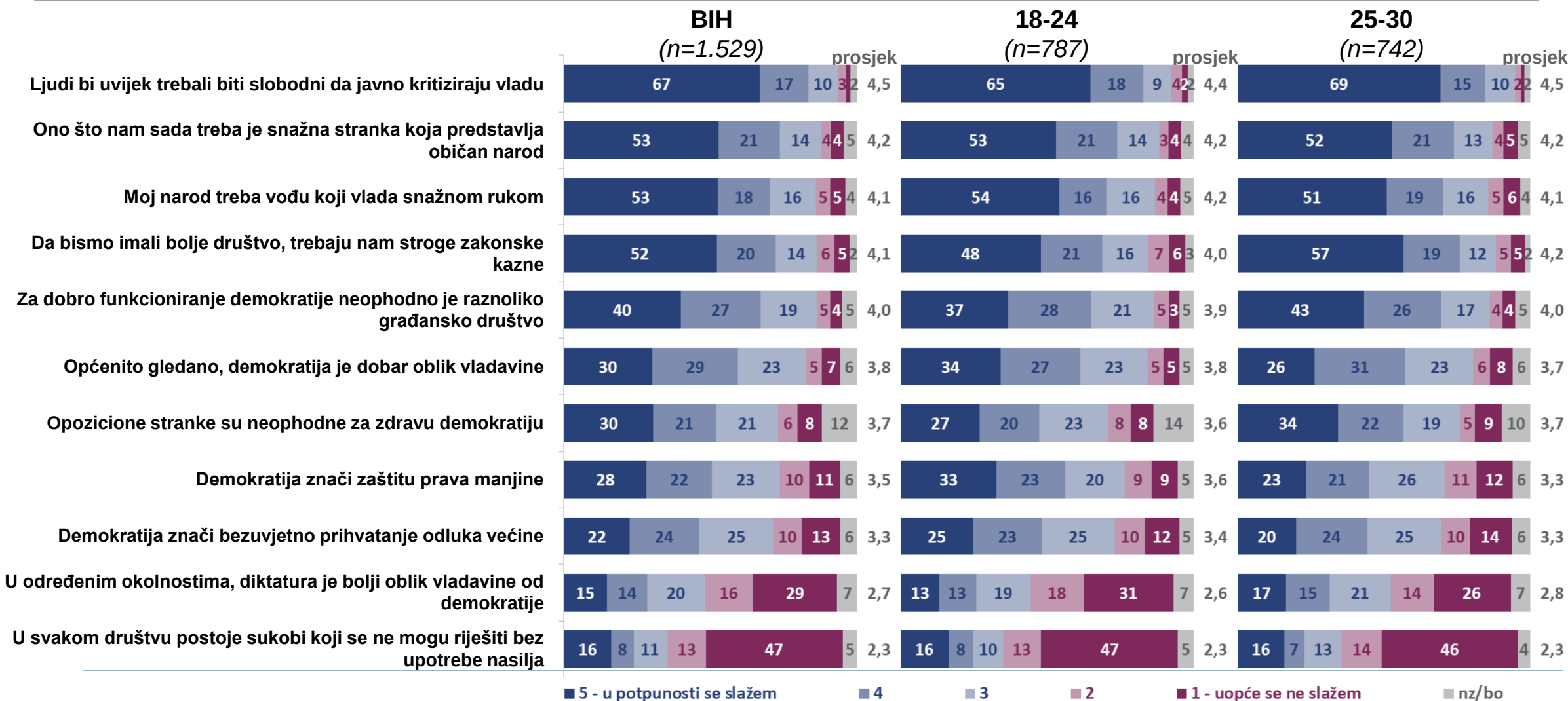
U kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama o politici i ljudskoj prirodi? Ocijenite svoj stepen slaganja/neslaganja na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Uopće se ne slažem, a 5 U potpunosti slažem.

Politika i ljudska priroda

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

U kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama o politici i ljudskoj prirodi? Ocijenite svoj stepen slaganja/neslaganja na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Uopće se ne slažem, a 5 U potpunosti slažem.

Povjerenje u vladine institucije (razlozi)

Sažetak

Kada je u pitanju povjerenje u vladine institucije, velika većina mladih smatra da je najvažnije da ljudi vjeruju institucijama koje su u stanju zaštititi interese njihovog naroda i koje poštuju građanska prava. Nisu pronađene značajne razlike na nivou entiteta, između muškaraca i žena te dobnih skupina.

Nešto je manje potpuno slaganje kada je u pitanju važnost vjerovanja institucijama koje su u stanju pružiti usluge građanima – oko 40% se u potpunosti slaže da ljudi najviše vjeruju institucijama koje su u stanju pružiti usluge građanima dok se trećina slaže. Značajan je broj i onih koji i nisu najsigurniji po ovom pitanju – gotovo petina (20%).

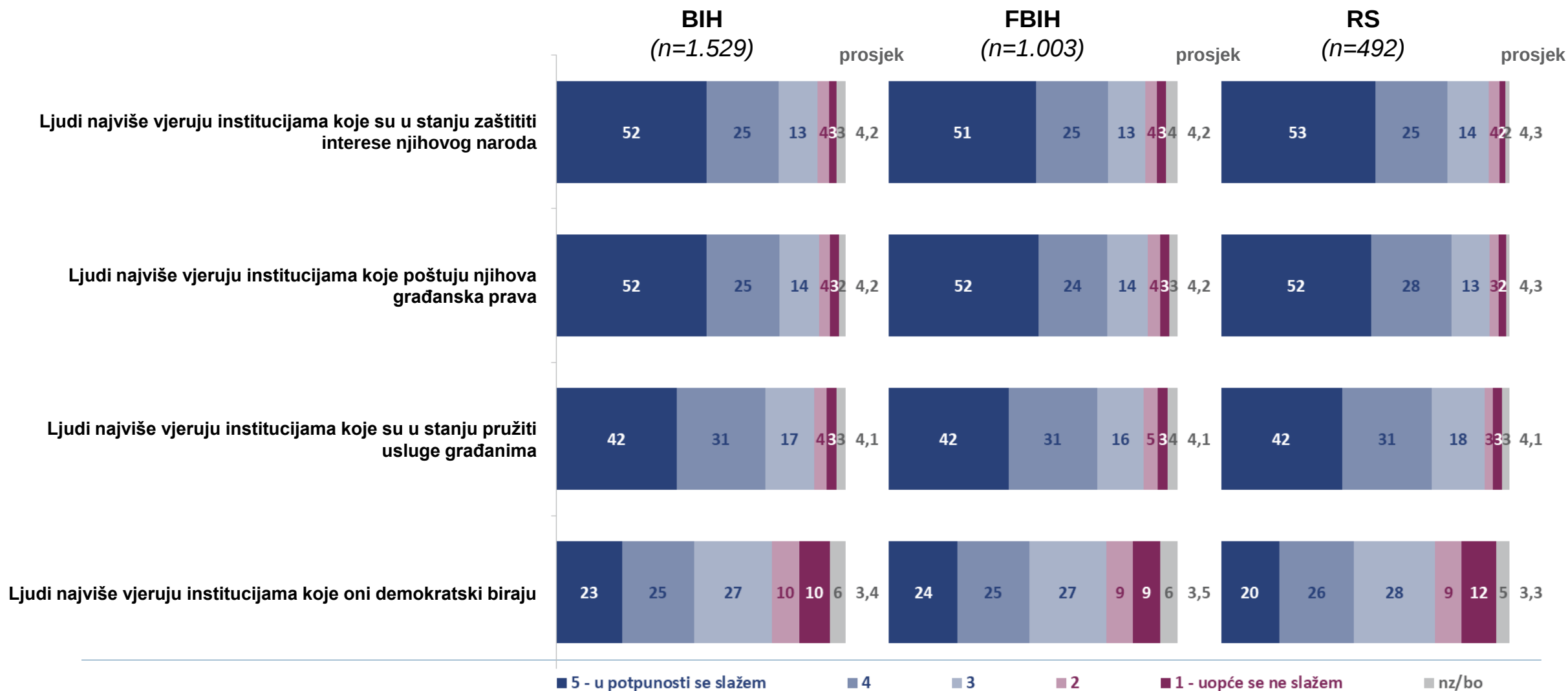
Mladi u najmanjoj mjeri smatraju važnim da ljudi najviše vjeruju institucijama iz razloga jer ih oni demokratski biraju. Pa tako podjednak procenat (25%) se u potpunosti slaže ili slaže sa ovom izjavom dok nešto više od četvrtine se nije moglo jasno opredijeliti oko ovog stava. S druge strane, petina se u potpunosti ne slaže ili ne slaže te smatra ljudi ne vjeruju u tolikoj mjeri institucijama koje oni demokratski biraju. Nisu pronađene značajne razlike s obzirom na entitet, spol i dob.

Povjerenje u vladine institucije (razlozi)

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

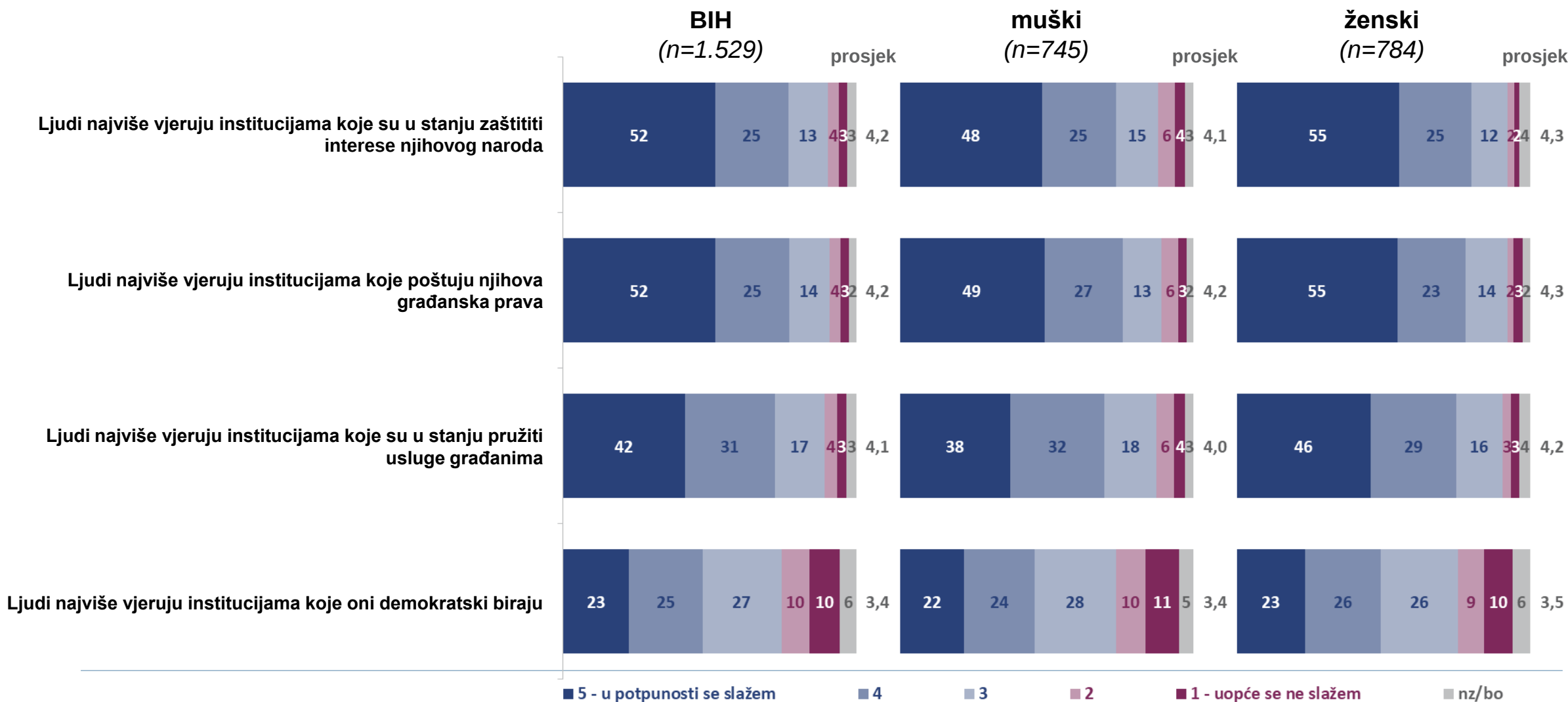
Kad razmišljate o tome zašto ljudi imaju povjerenje u vladine institucije, što smatrate najvažnijim? U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Povjerenje u vladine institucije (razlozi)

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

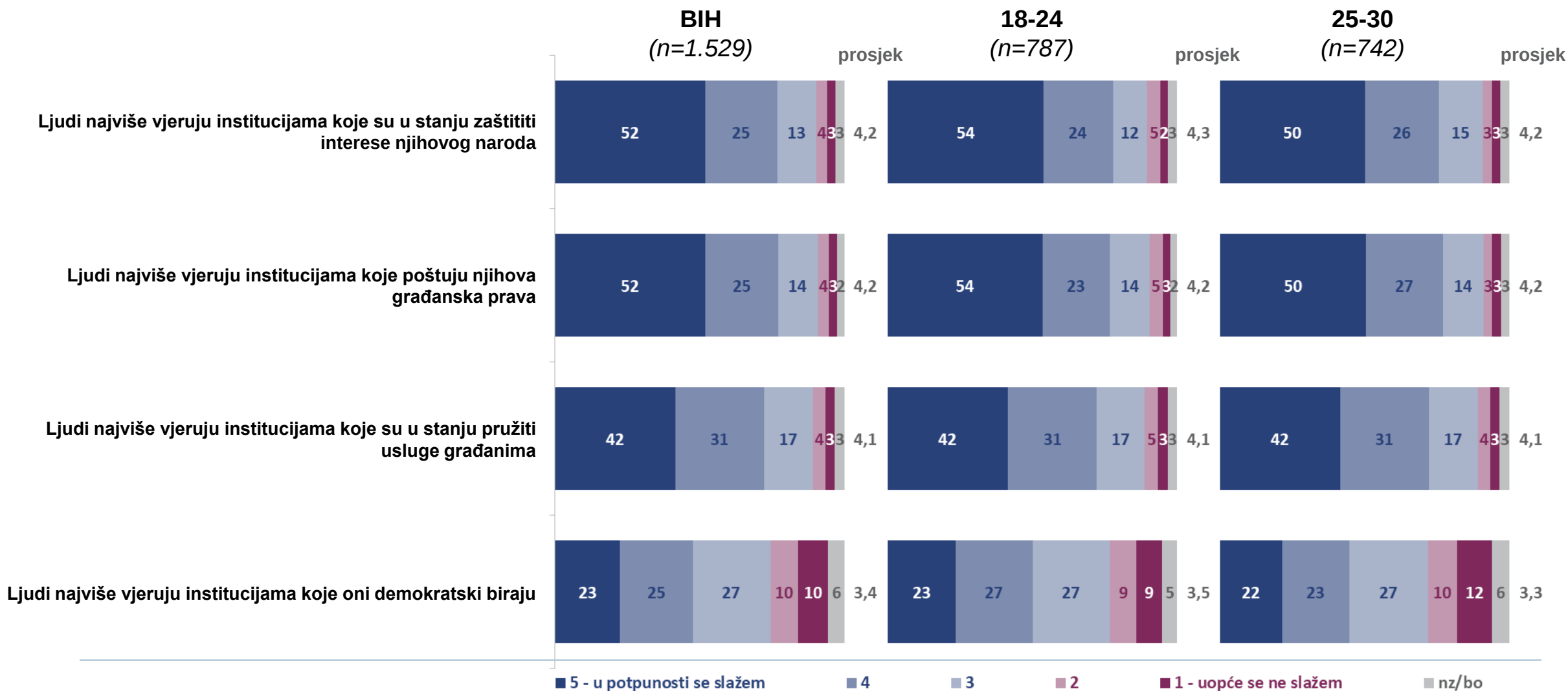
Kad razmišljate o tome zašto ljudi imaju povjerenje u vladine institucije, što smatrate najvažnijim? U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Povjerenje u vladine institucije (razlozi)

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Kad razmišljate o tome zašto ljudi imaju povjerenje u vladine institucije, što smatrate najvažnijim? U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Sažetak

Nešto više od dvije trećine mladih u BiH izjavljuje da im nije bitno kojoj etničkoj skupini pripadaju njihovi prijatelji. Žene su nešto sklonije slaganju sa ovim stavom dok nema razlika u odnosu na entitete i dobne skupine.

S druge strane, više od dvije trećine mladih koji trenutno žive u BiH vidi svoj život i izvan granica BiH. Jako je mali procenat onih koji svoju budućnost vide isključivo u BiH.

Mladi su uglavnom dosta nesigurni oko termina globalizacija te se ne mogu jasno odlučiti da li je globalizacija prilika ili pak prijetnja. Pa tako, trećina se nije mogla jasno odlučiti da li se slaže sa izjavom da je globalizacija prilika, a ne prijetnja dok gotovo petina nije uopšte iznijela mišljenje kada je u pitanju ova izjava.

Svaki treći mladi muškarac ili žena se može zamisliti da živi u drugom dijelu BiH u kojem je njegov/njen narod ili etnička grupa u manjini. Ipak, gotovo isti procenat (trećina) mladih ljudi u BiH ne vidi sebe da živi u dijelu BiH u kojem je njihova etnička grupa u manjini.

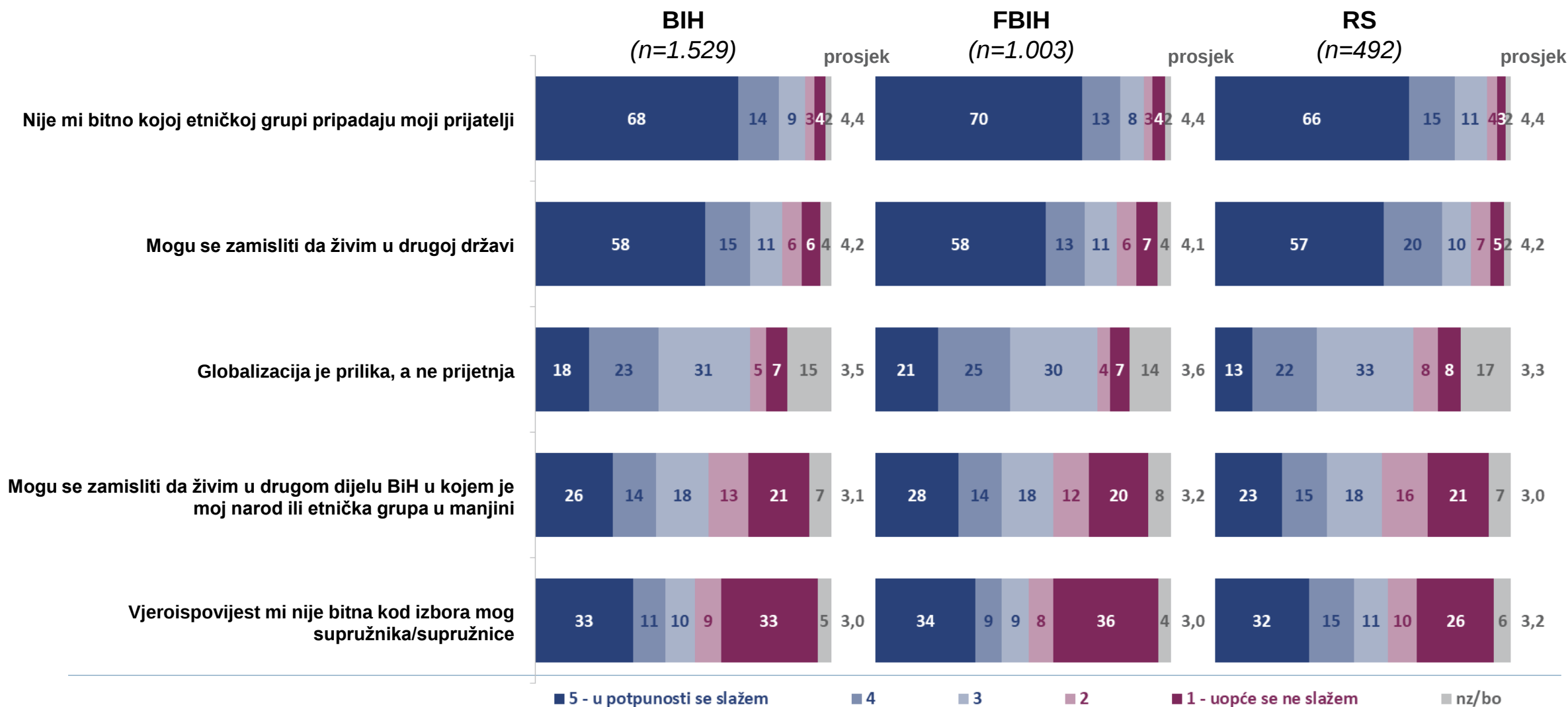
Slični su rezultati i kada je u pitanju vjeroispovijest kod izbora supružnika/supružnice. Trećina mladih izjavljuje da im to uopšte nije bitno kod izbora budućeg muža/žene dok isti procenat gleda na vjeroispovijest kao bitan faktor prilikom odabira supružnika ili supružnice.

Lični život

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

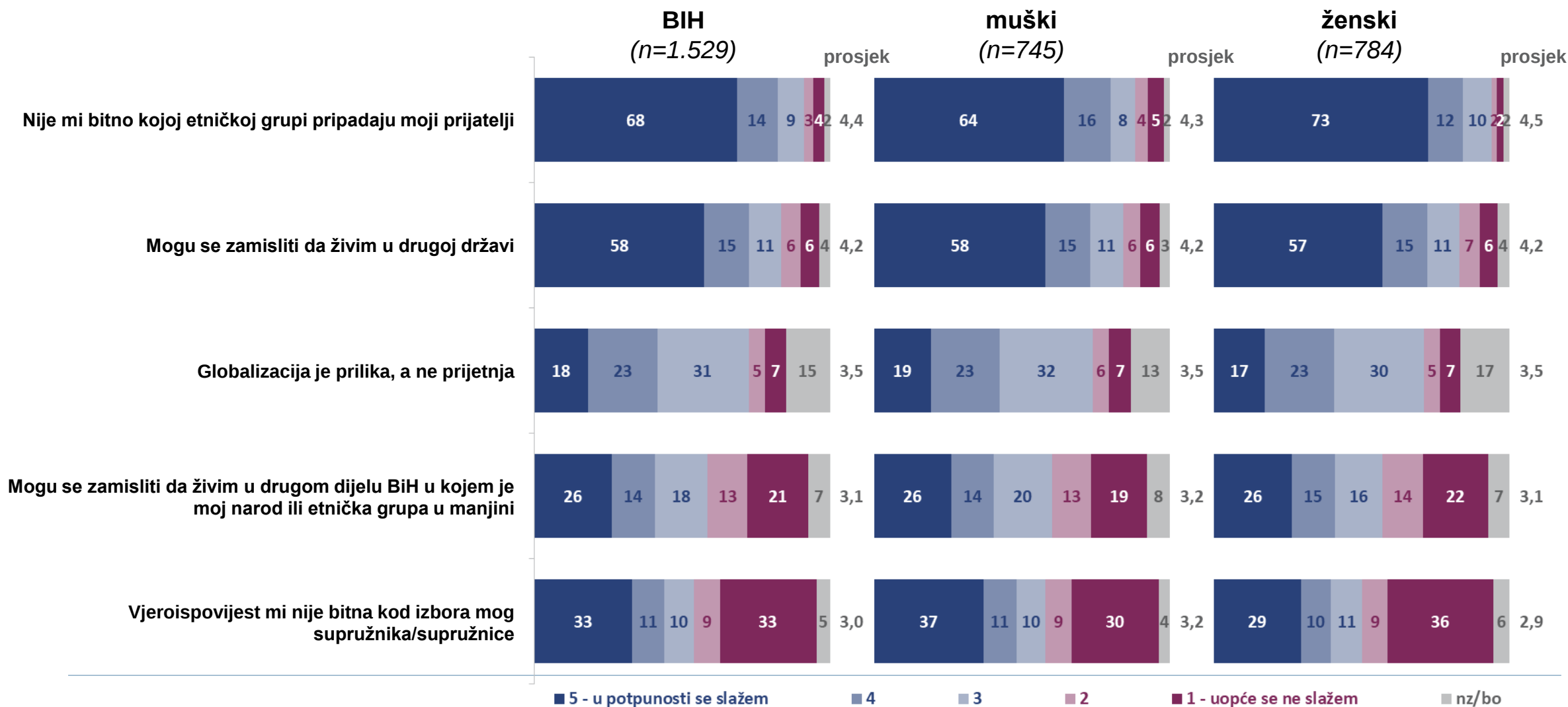
Kad razmišljate o svom ličnom životu, koliko se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama.

Lični život

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

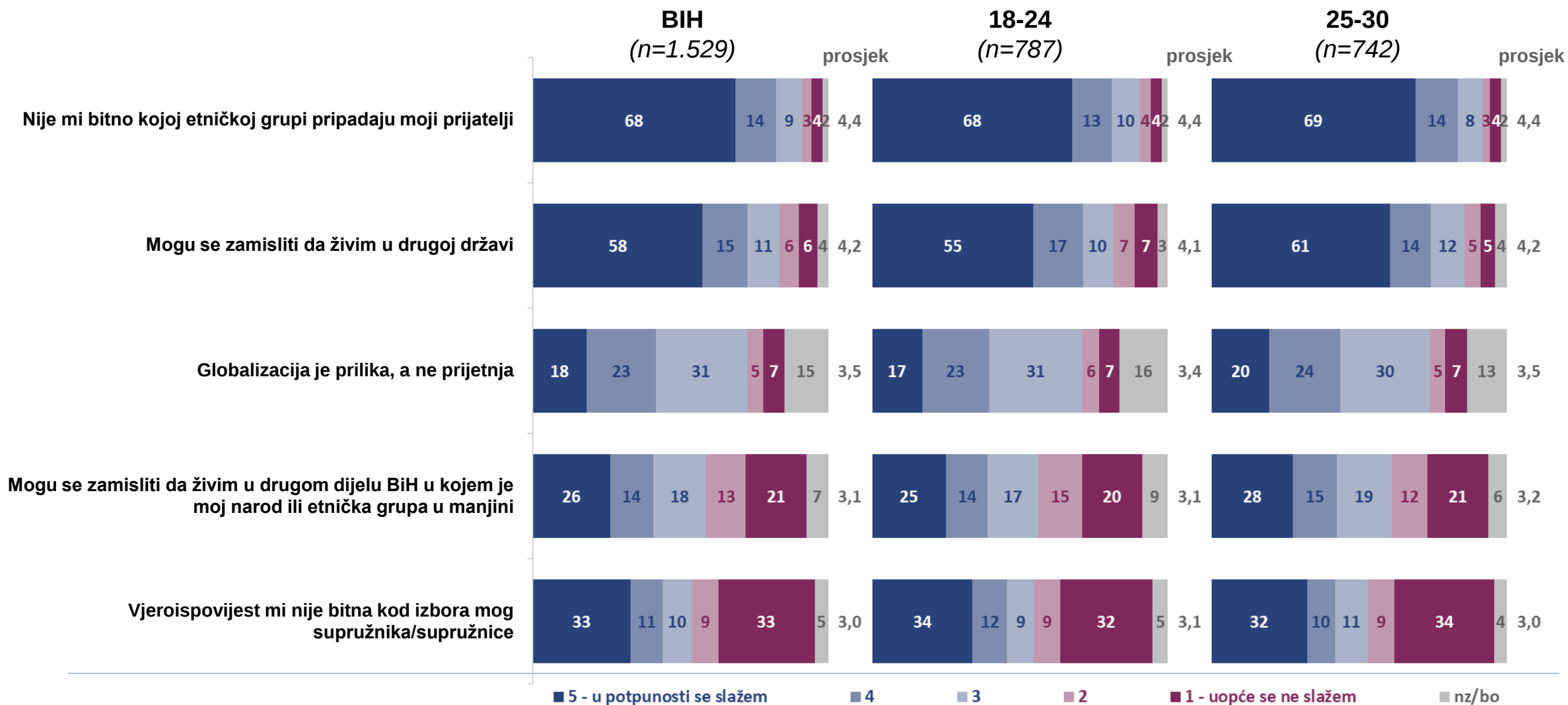
Kad razmišljate o svom ličnom životu, koliko se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama.

Lični život

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Kad razmišljate o svom ličnom životu, koliko se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama.

Svijet u kojem živimo i ljudska priroda

Sažetak

Mladi i u FBiH i RS su saglasni da život u ovoj zemlji bi bio bolji za sve kad bi svi imali jednake prilike za uspjeh, bez obzira na vjeroispovijest ili lično bogatstvo. S druge strane, dosta su podijeljeni kada je u pitanju povratak tradicionalnim vrijednostima. Pa tako, nešto više od trećine mladih u BiH smatra da je jedini način da se naše društvo oporavi je da se vrati tradicionalnim vrijednostima dok trećina ipak smatra da tradicionalne vrijednosti nisu jedini način za oporavak bh društva. Primjetna je značajna razlika na nivou entiteta gdje u RSu gotovo polovina mladih zagovora povratak tradicionalnim vrijednostima kao jedini način oporavka bh društva za razliku od FBiH gdje je taj procenat nešto manji.

Više od trećine mladih u BiH smatra da nije prihvatljivo da neki ljudi imaju više životnih šansi od drugih. Ipak, za četvrtinu mladih bez obzira na entitet je sasvim prihvatljivo da postoje pojedinci u društvu koji imaju veće šanse za uspjeh od ostalih.

Većina mladih bez obzira na spol, dob i mjesto stanovanja izražava neslaganje sa sljedećim izjavama:

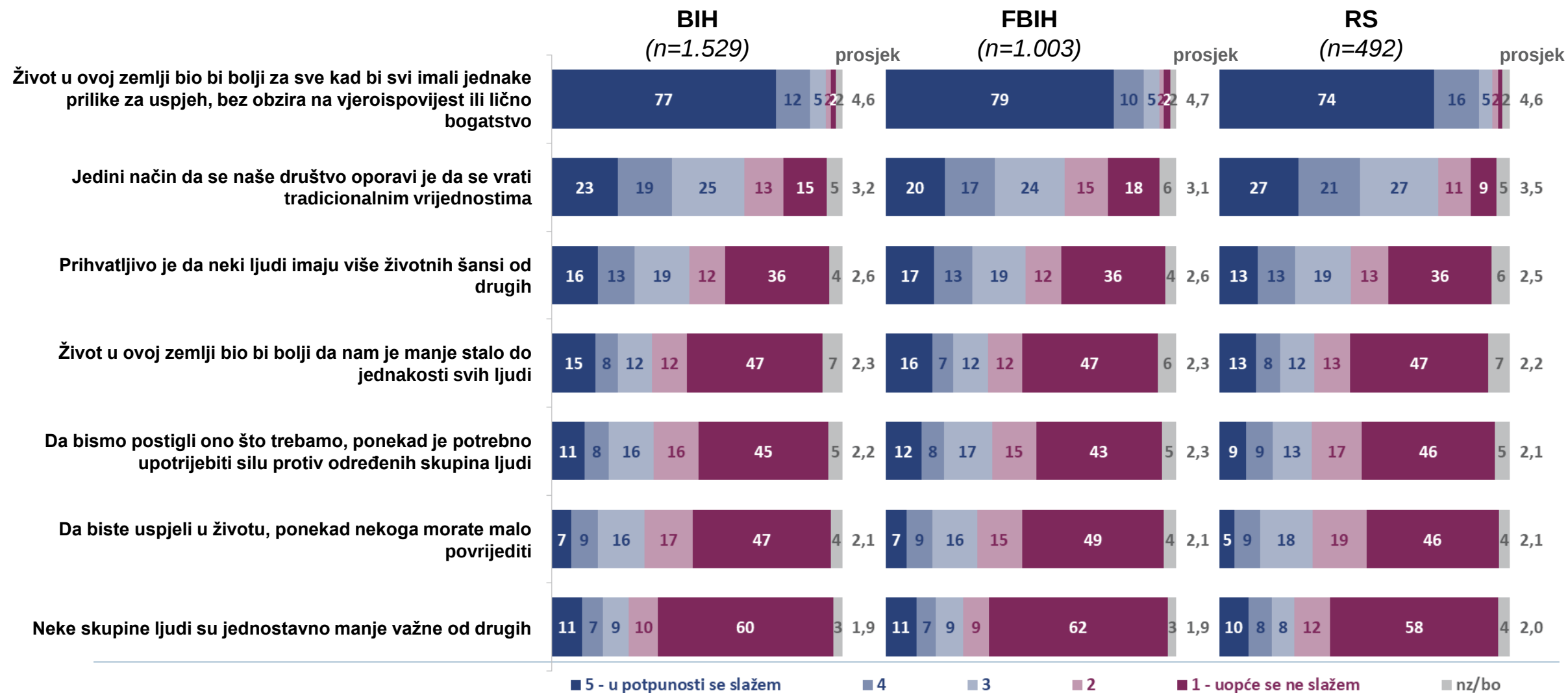
- Život u ovoj zemlji bio bi bolji da nam je manje stalo do jednakosti svih ljudi
- Da bismo postigli ono što trebamo, ponekad je potrebno upotrijebiti silu protiv određenih skupina ljudi
- Da biste uspjeli u životu, ponekad nekoga morate malo povrijediti
- Neke skupine ljudi su jednostavno manje važne od drugih

Svijet u kojem živimo i ljudska priroda

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

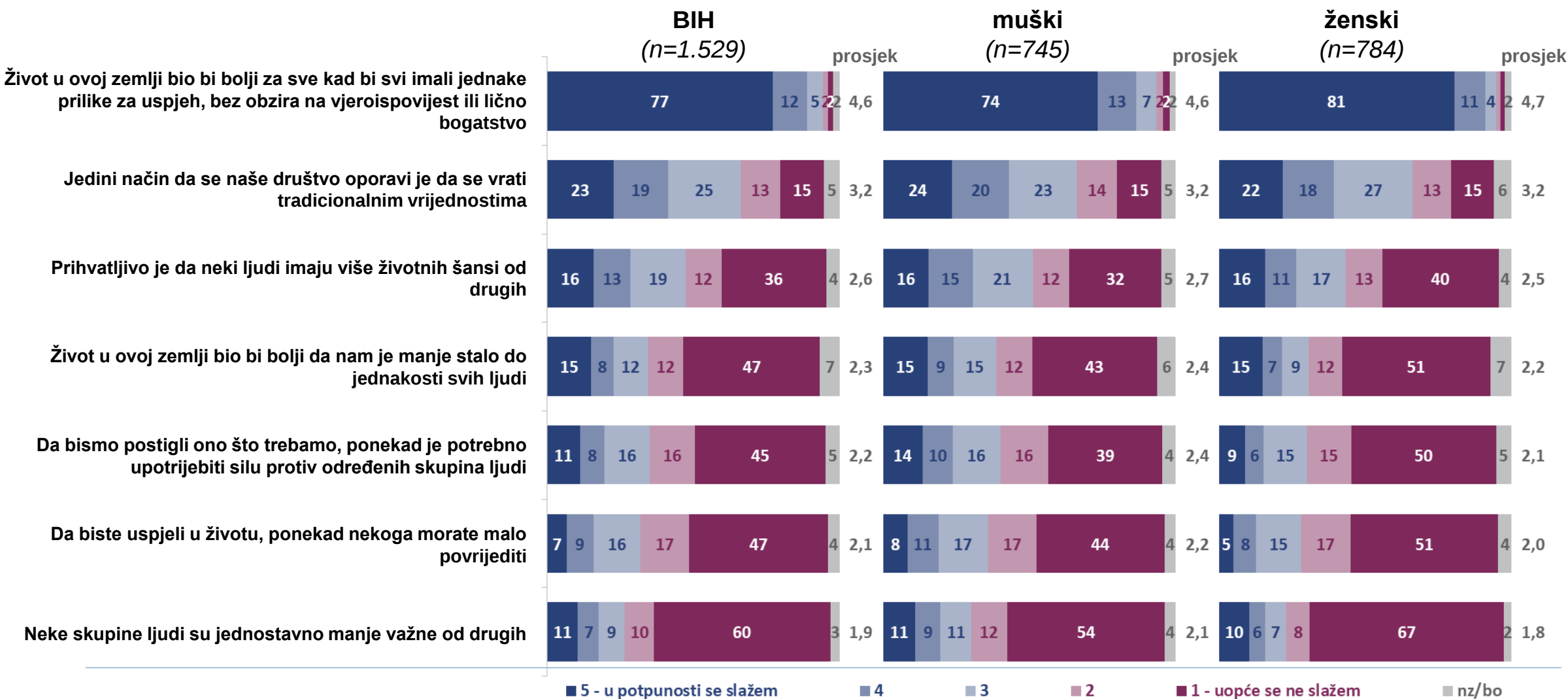
U kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama o svijetu u kojem živimo i općenito o ljudskoj prirodi?

Svijet u kojem živimo i ljudska priroda

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

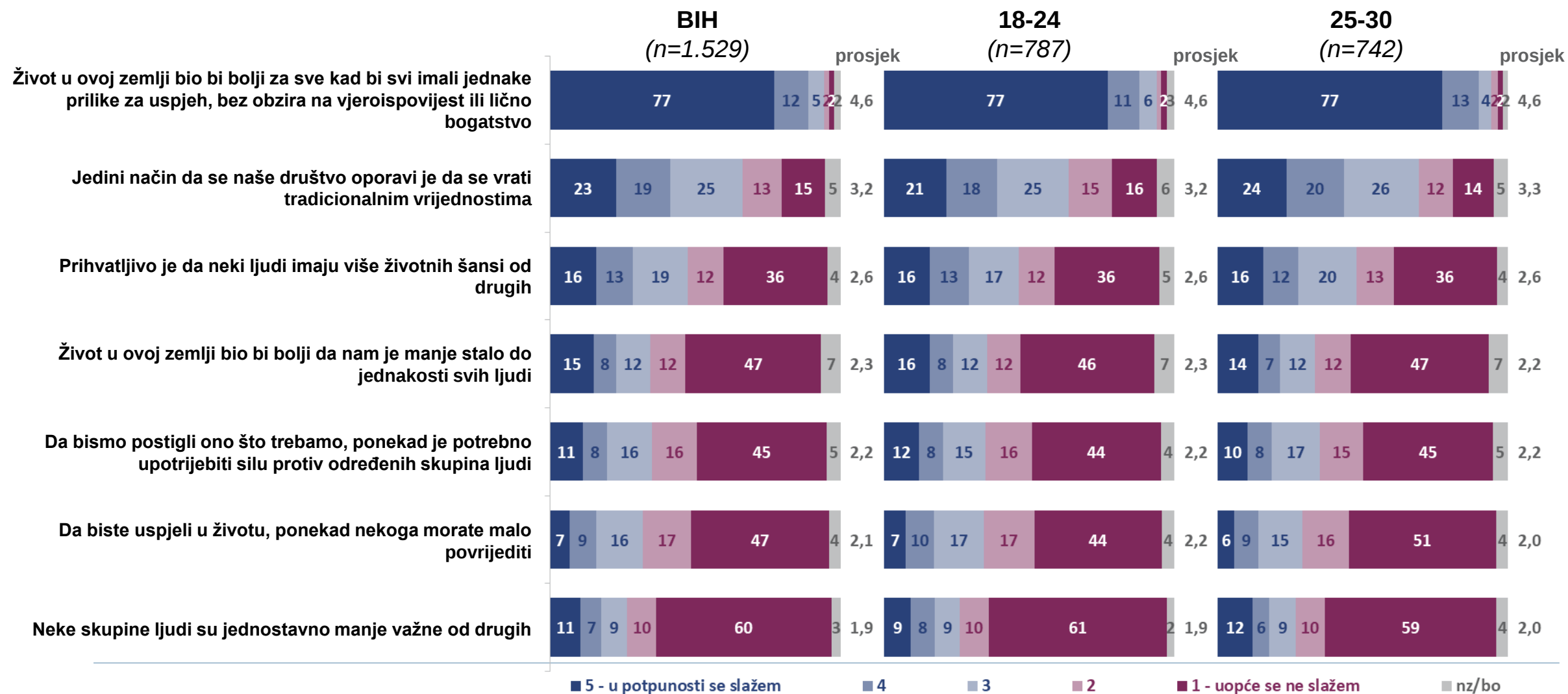
U kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama o svijetu u kojem živimo i općenito o ljudskoj prirodi?

Svijet u kojem živimo i ljudska priroda

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

U kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama o svijetu u kojem živimo i općenito o ljudskoj prirodi?

Voting Result:

IN FAVOR	187
ABSENT	3
ABSTENTIONS	2

Stavovi prema Bosni i Hercegovini

**FRIEDRICH NAUMANN
STIFTUNG** Für die Freiheit.

Politika i društvo u Bosni i Hercegovini

Sažetak

Mladi i u FBiH i RS kao i mladi različitih dobnih skupina većinski smatraju da je politički sistem BiH u službi etničkih političkih elita, a ne građana. Slične rezultate, iako u nešto manjoj mjeri, nalazimo i kod stava da građani kao pojedinci moraju imati važniju ulogu od etničkih grupa ili naroda u bh. politici.

S druge strane, iako više od polovine mladih u BiH smatra da političke elite svih naroda trebaju praviti više ustupaka i da su neke političke elite više odgovorne od drugih za probleme BiH ipak značajan je procenat i onih koji nemaju jasan stav u vezi ovoga – petina ili gotovo petina dijeli takvo mišljenje.

Kada bi imali priliku na idućim izborima da glasaju za Josipa Broza Tita i Jugoslavensku komunističku partiju mladi nemaju jednoglasan stav. Pa tako, nešto više od trećine mladih bi glasalo za Tita i Jug. komunističku partiju na narednim izborima dok četvrtina ipak se ne bi odlučila za Tita i njegovu partiju. Nisu pronađene značajne razlike kada je u pitanju entitet, spol i dob.

Većina (više od polovine) mladih u BiH se ne slaže sa stavom da svaki narod mora imati svoj „vlastiti“ teritorij u BiH da bi država mogla pravilno funkcionirati. To neslaganje je značajno izraženije u FBiH u odnosu na RS. Ipak, iako u dosta manjem procentu (oko 20%), mladi smatraju da bi BiH funkcionisala svaki narod mora imati svoj „vlastiti“ teritorij u državi.

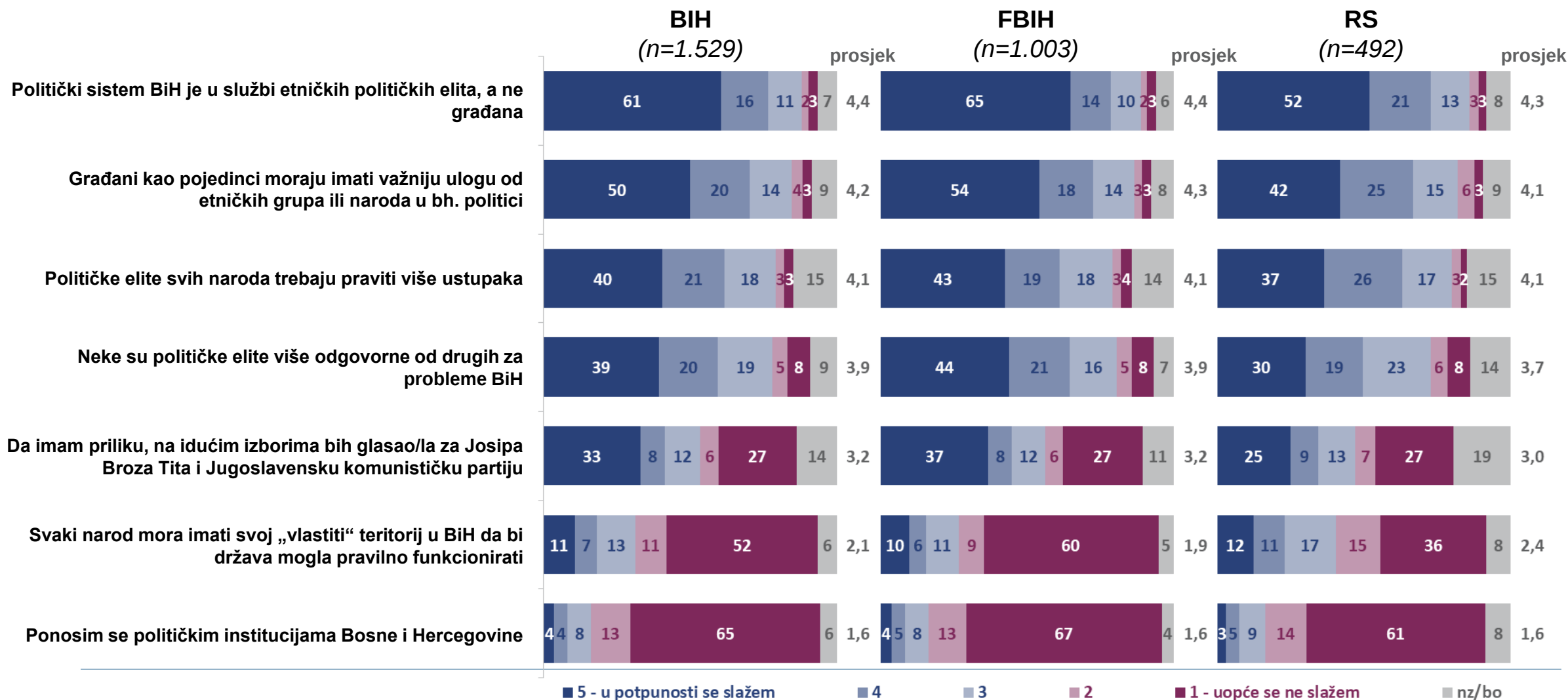
Bez obzira na entitet, spol ili dob, mladi u BiH jasno artikulišu da se ne ponose političkim institucijama Bosne i Hercegovine.

Politika i društvo u Bosni i Hercegovini

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

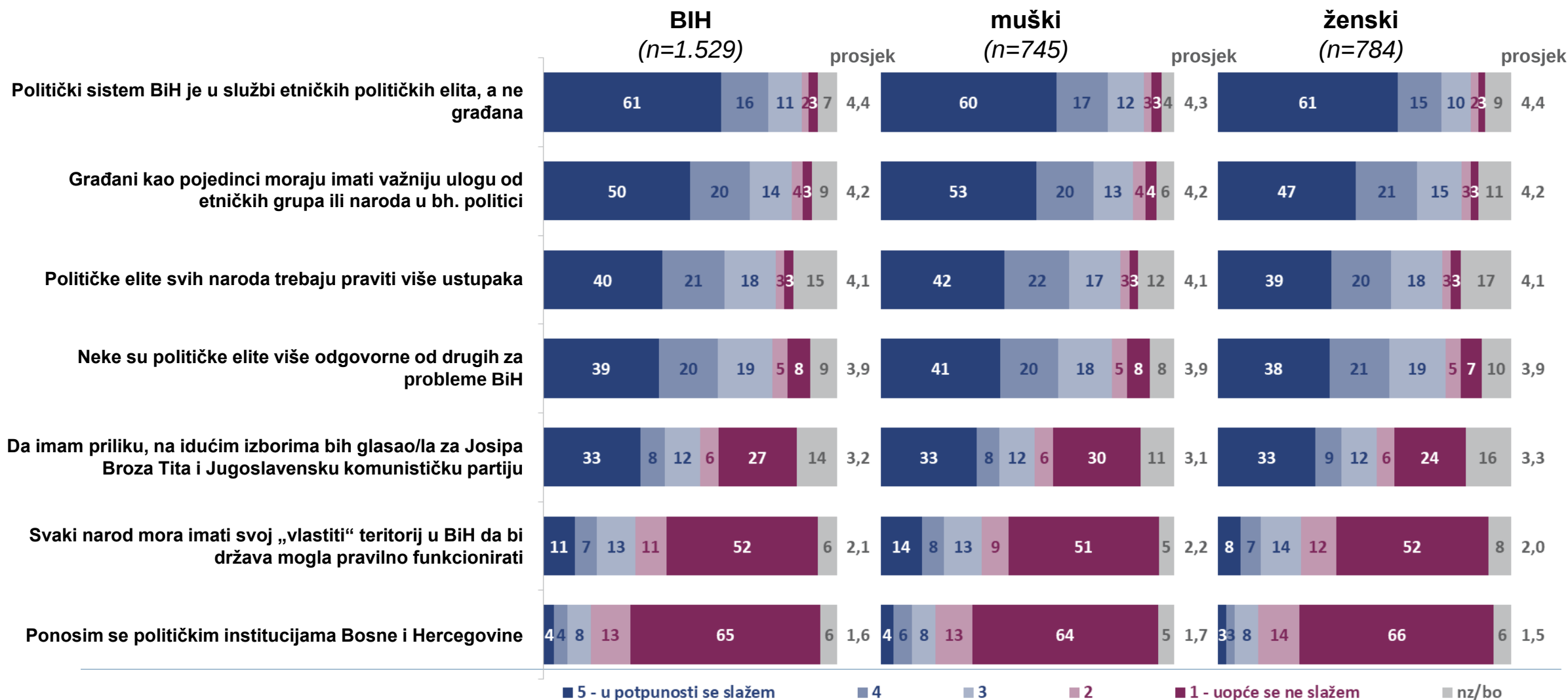
Kada razmišljate o politici i društvu u Bosni i Hercegovini općenito, u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama? Ocijenite na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Uopće se ne slažem, a 5 U potpunosti se slažem.

Politika i društvo u Bosni i Hercegovini

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

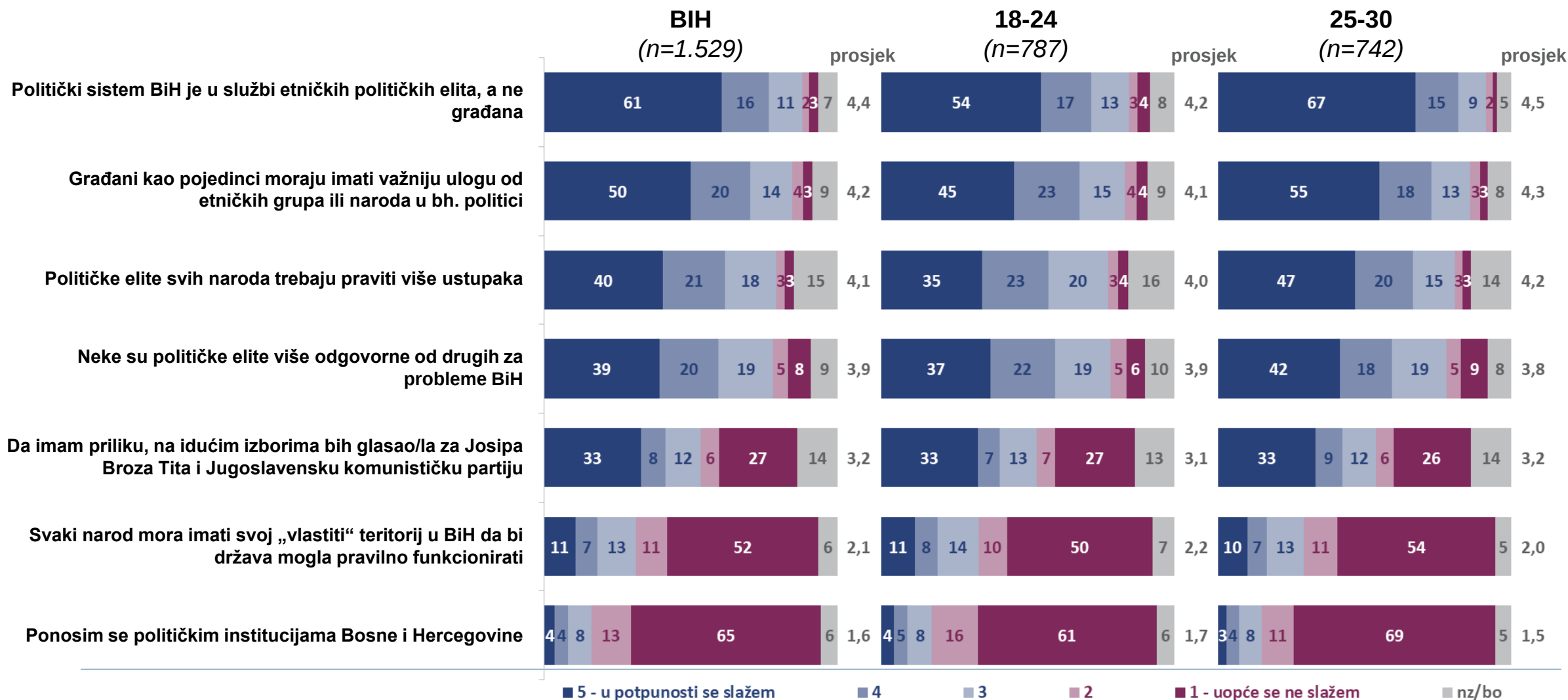
Kada razmišljate o politici i društvu u Bosni i Hercegovini općenito, u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama? Ocijenite na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Uopće se ne slažem, a 5 U potpunosti se slažem.

Politika i društvo u Bosni i Hercegovini

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Kada razmišljate o politici i društvu u Bosni i Hercegovini općenito, u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama? Ocijenite na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Uopće se ne slažem, a 5 U potpunosti se slažem.

Podjela vlasti među različitim nivoima upravljanja u BiH

Sažetak

Mladi su jednoglasnog mišljenja da bi svi nivoi vlasti trebali više sarađivati, bez obzira na administrativne granice te da svi nivoi vlasti trebaju imati jasno definirane nadležnosti. Na nivou entiteta te spola i dobnih skupina nailazimo na slične rezultate.

Mladi se uglavnom slažu sa stavom da BiH treba jaču lokalnu vlast te slične rezultate nalazimo i na nivou entiteta. S druge strane, kada je u pitanju jača centralna vlast tu postoje značajne razlike u mišljenju među entitetima. Pa tako, mladi u FBiH se značajno više slažu sa činjenicom da ono što BiH treba je jača centralna vlast za razliku od Republike Srpske gdje je potpuno slaganje sa stavom oko jače centralne vlasti u BiH značajno manje.

Kada govorimo o snažnijim entitetskim vladama kao nešto što je potrebno BiH mladi su dosta podijeljenog mišljenja. Na nivou BiH, više od trećine mladih smatra da su BiH potrebne snažnije entiteske vlade, petina ne artikuliše jasan stav dok gotovo trećina nije za jačanje entiteskih vlada i to je nešto što nije potrebno BiH. Pristune su razlike na nivou entiteta gdje su mladi u RSu značajno više za jačanje entiteskih vlada u odnosu na mlade koji žive u FBiH.

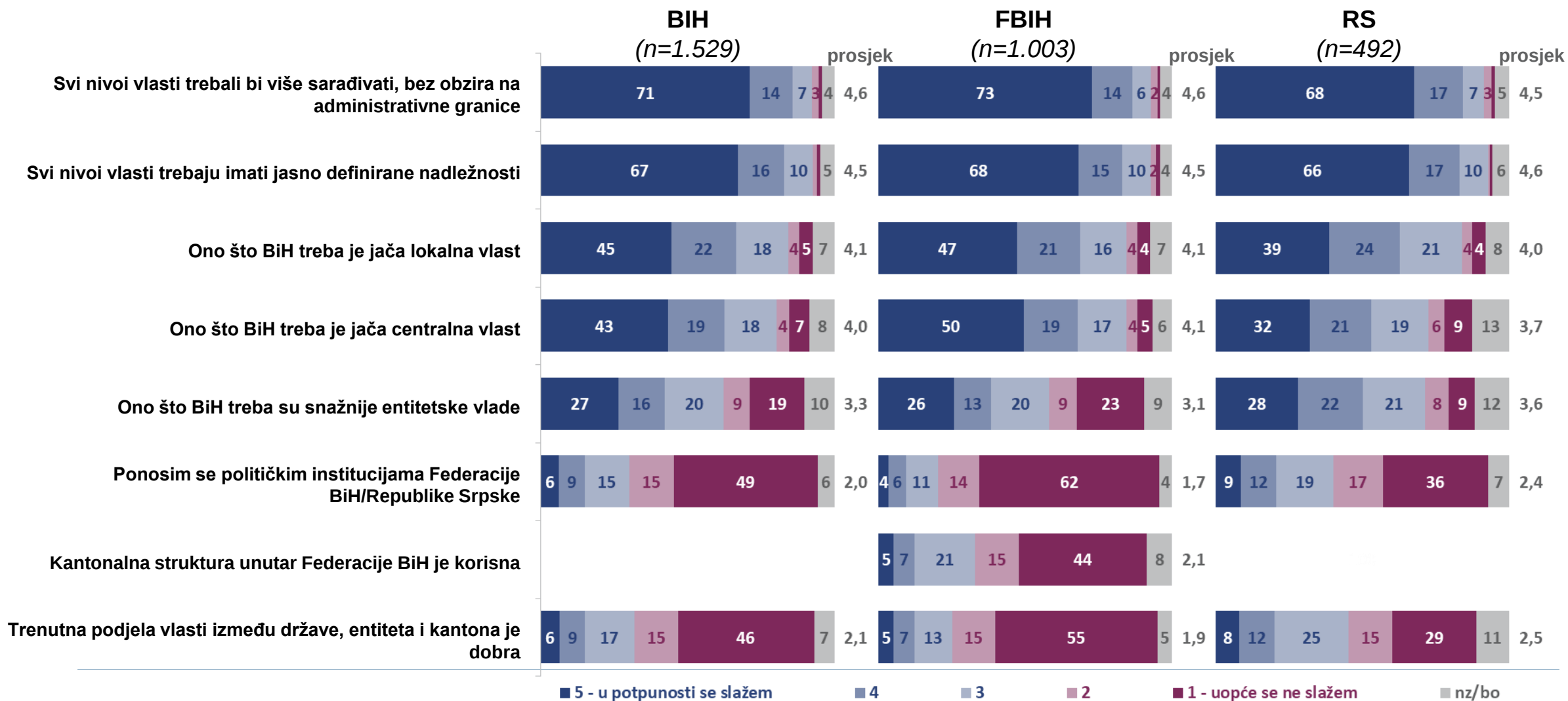
Mladi u RSu iskazuju značajno veći ponos spram političkih institucija u RSu u odnosu na mlade u FBiH koji u najvećoj mjeri nisu ponosni na političke institucije u entitetu u kojem žive. Pored toga, mladi u FBiH uglavnom ne smatraju kantonalnu strukturu unutar Federacije BiH korisnom.

Kada je u pitanju stav spram trenutne podjele vlasti između države, entiteta i kantona više od polovine mladih u BiH smatra da ona nije dobra. Ipak, gledano na nivou entiteta nailazimo na različite rezultate gdje mladi koji žive u RSu značajno više smatraju dobrom trenutnu podjelu vlasti između države, entiteta i kantona u odnosu na mlade u FBiH gdje većina očigledno želi promjenu kada je u pitanju ovaj vid podjele vlasti.

Podjela vlasti među različitim nivoima upravljanja u BiH

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

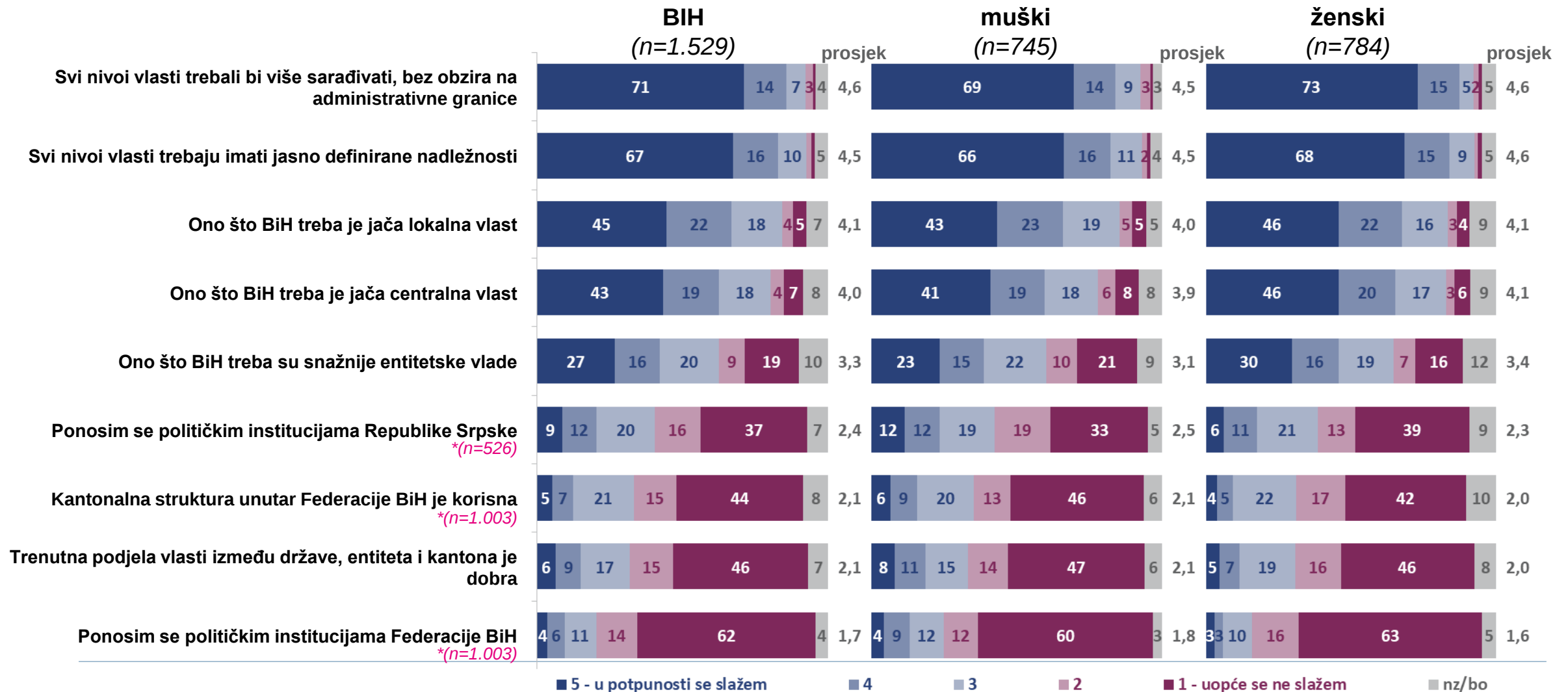

Šta mislite o podjeli vlasti među različitim nivoima upravljanja u Bosni i Hercegovini? U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Podjela vlasti među različitim nivoima upravljanja u BiH

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

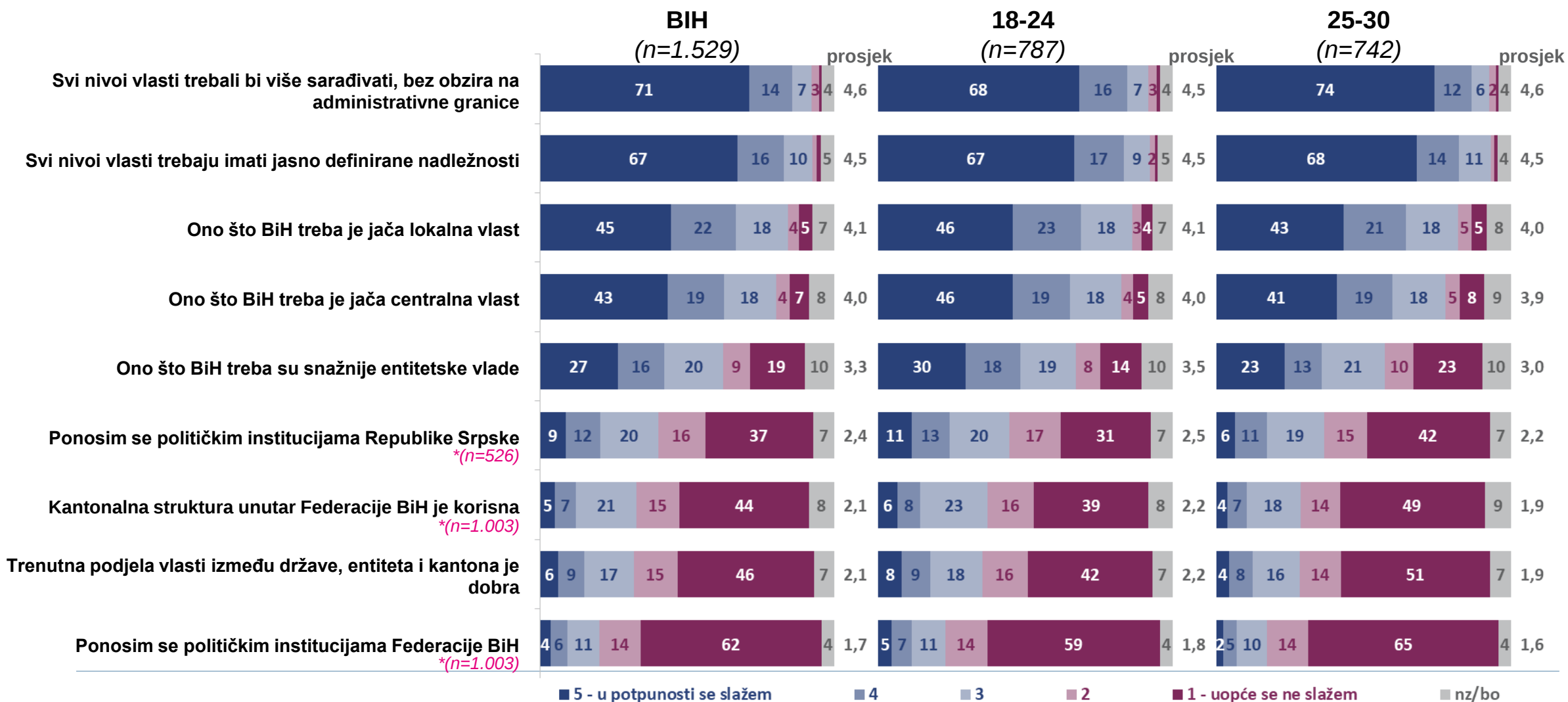

Šta mislite o podjeli vlasti među različitim nivoima upravljanja u Bosni i Hercegovini? U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Podjela vlasti među različitim nivoima upravljanja u BiH

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Šta mislite o podjeli vlasti među različitim nivoima upravljanja u Bosni i Hercegovini? U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Politika pripadajuće etničke grupe

Sažetak

Kada je u pitanju etnička, jezička i kulturna raznolikost većina mladih u BiH smatra da ta raznolikost predstavlja pravu vrijednost za zajednicu i za BiH u cjelini. Ipak, na nivou entiteta primjetno je da u FBiH je nešto veće slaganje sa tim stavom za razliku od RSa. Dalje, mladi se u većini ne slažu sa stavovima o tome da svaki narod treba biti predstavljen kroz svoju političku stranku i da pojedinca u institucijama mogu predstavljati samo pripadnici njegovog/njenog naroda. Dodatno, na nivou entiteta su primjetne značajne razlike gdje je u FBiH puno veće neslaganje sa ovim stavovima u odnosu na RS. Ipak, kada gledamo nivo BiH, gotovo svaki peti mladi čovjek u BiH smatra suprotno odnosno da svaki narod treba biti predstavljen kroz svoju političku stranku i da pojedinca u institucijama mogu predstavljati samo pripadnici njegovog/njenog naroda.

Većina mladih koji žive u RSu ne bi voljela da u RSu žive samo ljudi njihove etničke pripadnosti. Ipak, svaki deseti stanovnik RSa dobi 18-30 godina bi volio da u RSu žive samo ljudi njegove etničke pripadnosti. Slične rezultate imamo i u FBiH gdje velika većina također ne bi voljela da u njihovom kantonu žive samo ljudi njihove etničke pripadnosti.

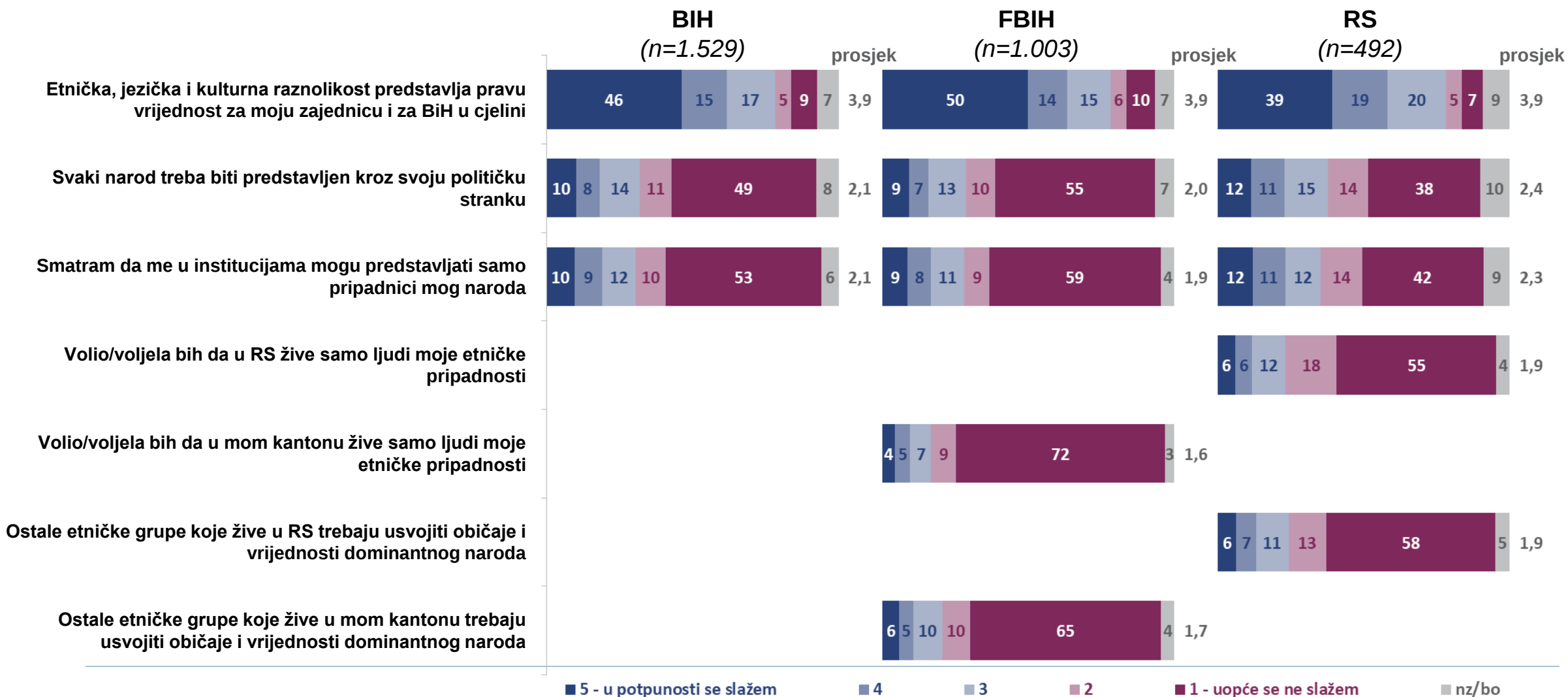
Mladi u RSu u velikoj većini se ne slažu sa stavom da ostale etničke grupe koje žive u RS trebaju usvojiti običaje i vrijednosti dominantnog naroda. Gotovo iste podatke nalazimo i kod mladih koji žive u FBiH.

Politika pripadajuće etničke grupe

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

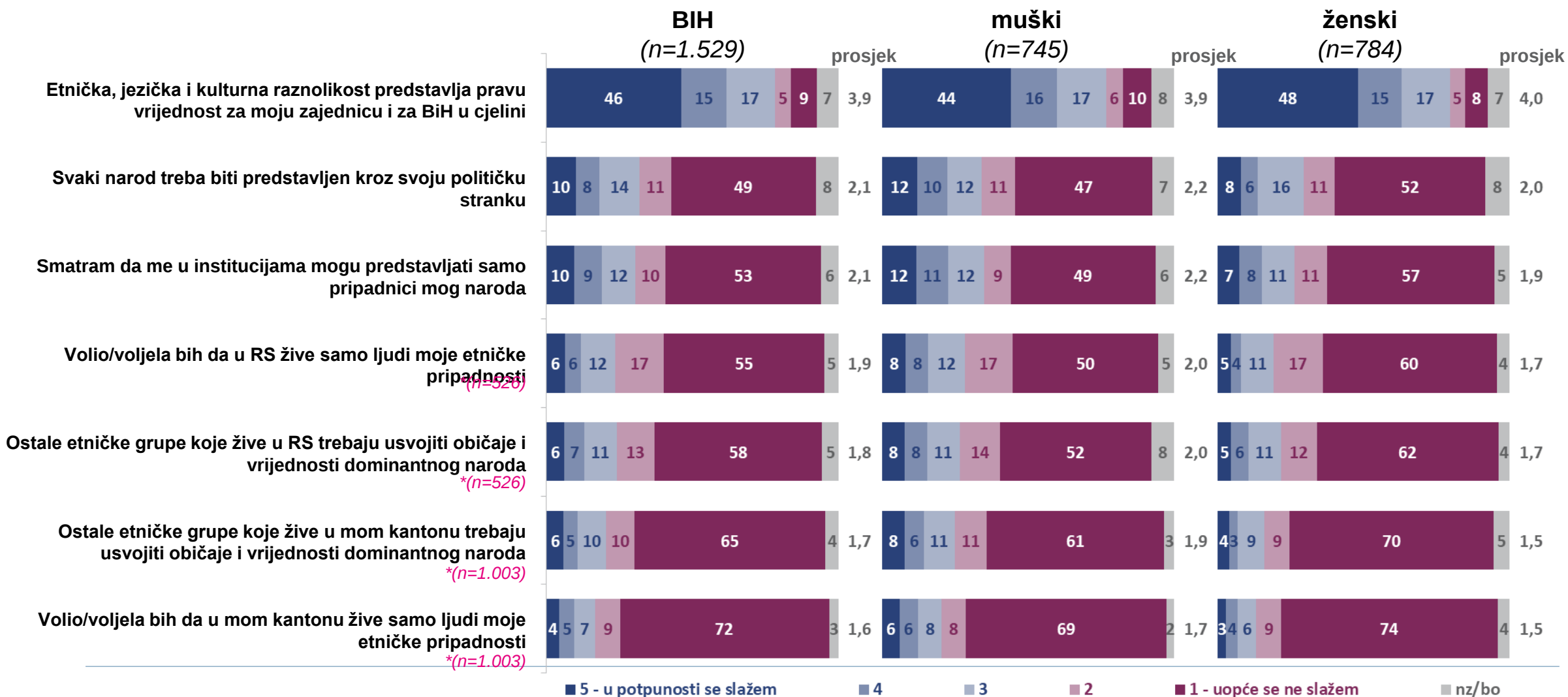
Kada razmišljate o politici koja se tiče vaše etničke grupe, u kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Politika pripadajuće etničke grupe

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

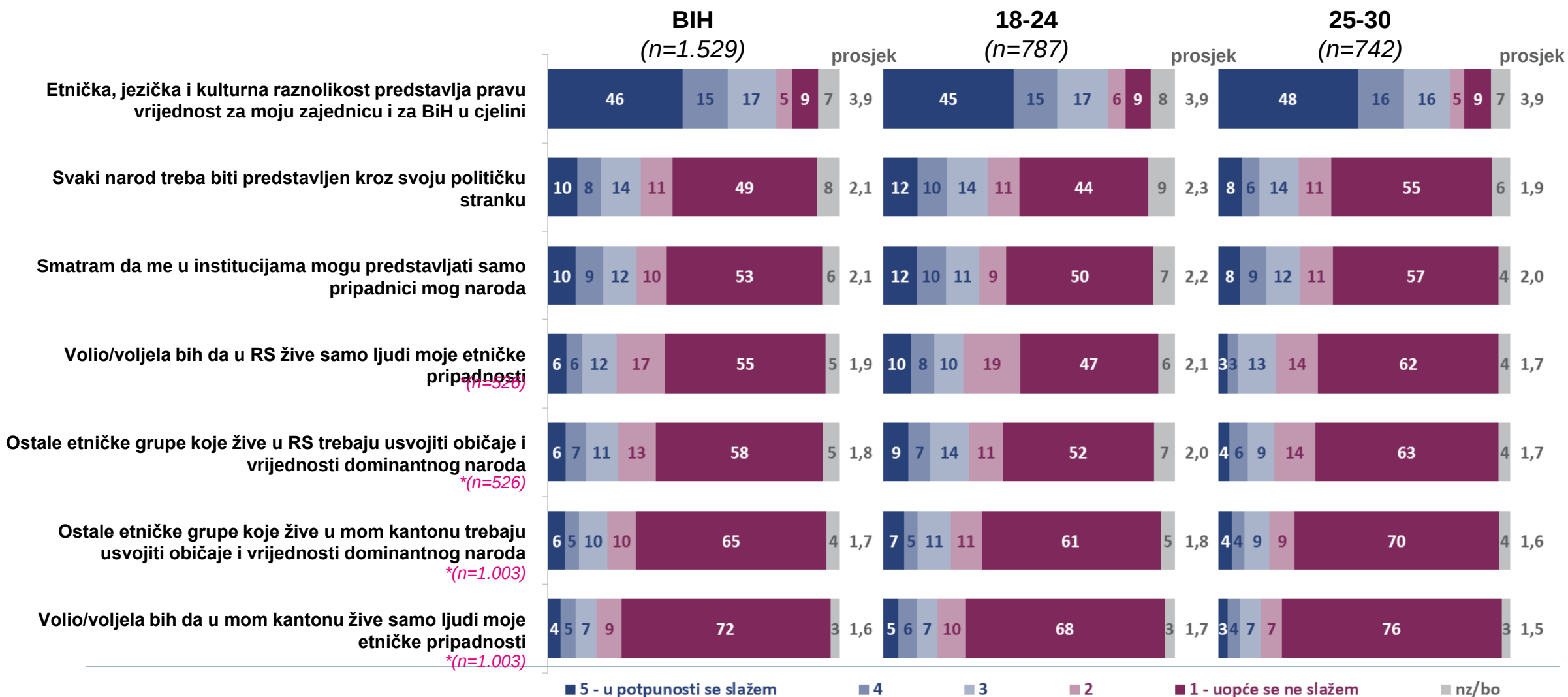
Kada razmišljate o politici koja se tiče vaše etničke grupe, u kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Politika pripadajuće etničke grupe

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Kada razmišljate o politici koja se tiče vaše etničke grupe, u kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Državne institucije, ustav i upravljanje

**FRIEDRICH NAUMANN
STIFTUNG** Für die Freiheit.

Dejtonski sporazum i važeći Ustav Bosne i Hercegovine

Sažetak

Mladi u BiH su dosta podijeljenog mišljenja kada je u pitanju Dejtonski sporazum i ustav kao glavni izvori problema u BiH. Trećina smatra da su to glavni izvori problema (značajno veći procenat u FBiH u odnosu na RS), trećina je pomalo neodlučna i nesigurna dok gotovo četvrtina mladih u BiH smatra da je nešto drugo u BiH uzrok problema (nešto veći procenat u RS u odnosu na FBiH). S druge strane, najveći procenat mladih u BiH (gotovo trećina) nije sigurno da su Dejtonski sporazum i ustav uspješno sačuvali mir u BiH.

Gotovo 40% mladih smatra da je Dejtonski sporazum nije bio uspješan i da ga ne bi trebalo replicirati u drugim sukobljenim društvima. Ovakav stav je značajni prisutniji kod mladih koji žive u FBiH. Mladi se gotovo u većini ne slažu sa tim da su Dejtonski sporazum i ustav omogućili pomirenje među stanovništvom BiH. Neslaganje je značajno prisutnije kod mladih u FBiH u odnosu na RS.

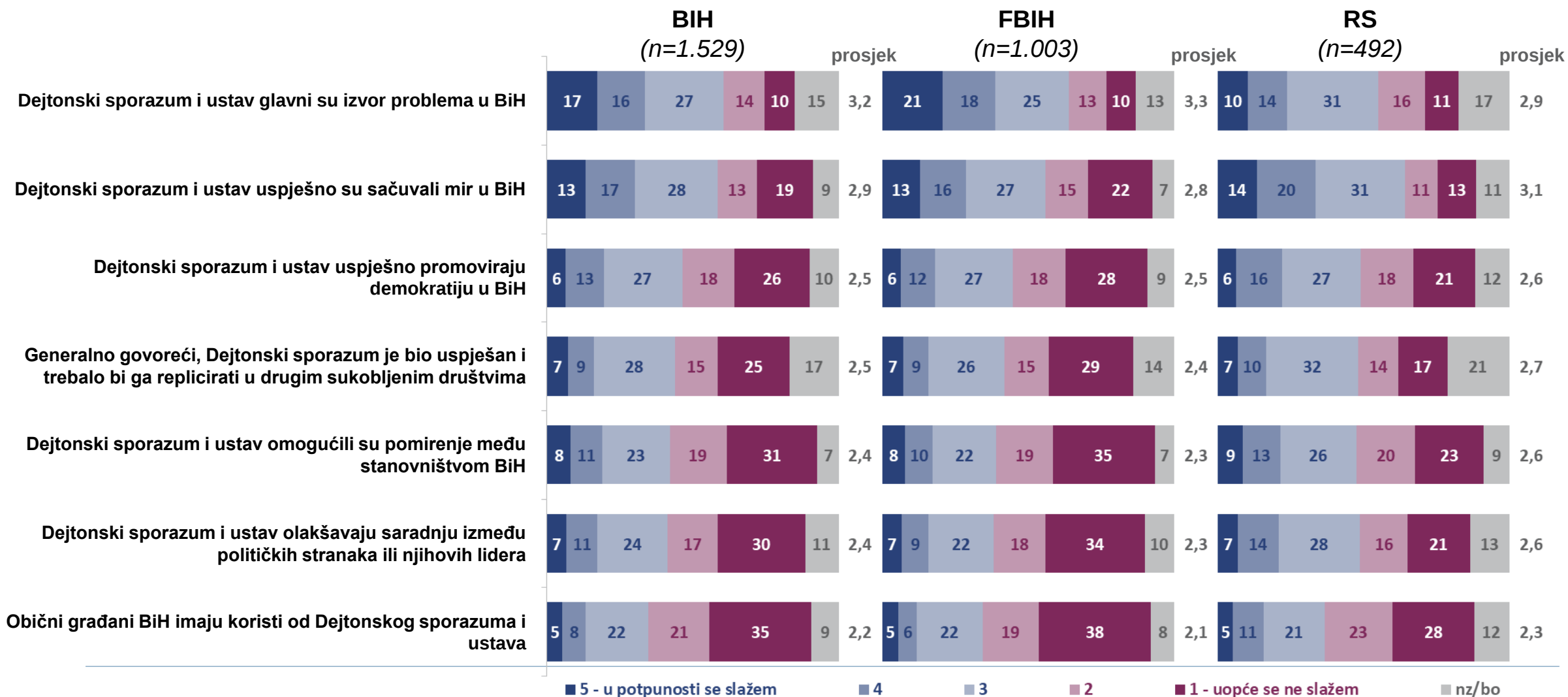
Slične rezultate nailazimo i kod mišljenja da Dejtonski sporazum i ustav olakšavaju saradnju između političkih stranaka ili njihovih lidera gdje se gotovo 50% mladih u BiH u potpunosti ne slaže ili ne slaže sa takvim razmišljanjem. Pored toga, mladi u većini ne smatraju da obični građani BiH imaju koristi od Dejtonskog sporazuma i ustava.

Dejtonski sporazum i važeći Ustav Bosne i Hercegovine

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

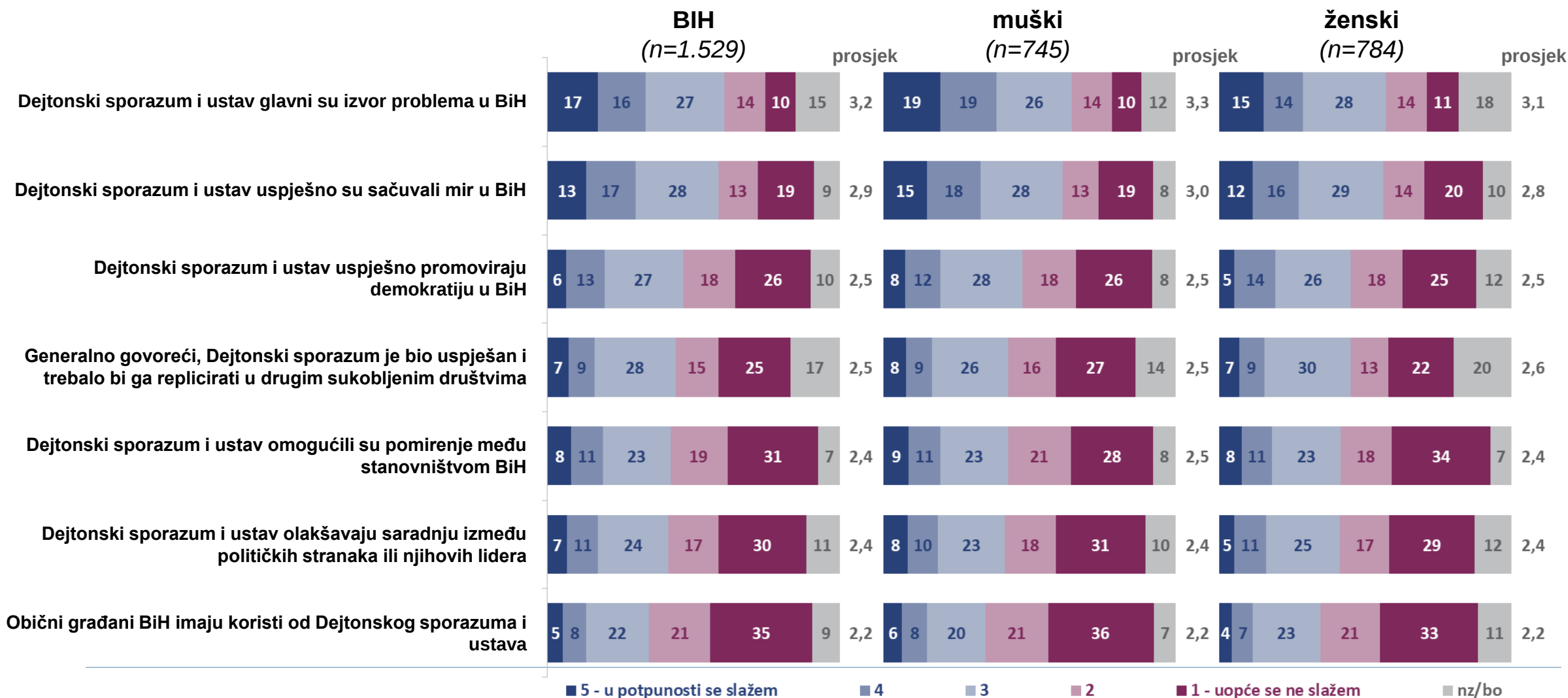
Kakvo je vaše mišljenje o Dejtonskom sporazumu i važećem Ustavu Bosne i Hercegovine? U kojoj se mjeri slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama? Ocijenite na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Uopće se ne slažem, a 5 U potpunosti se slažem.

Dejtonski sporazum i važeći Ustav Bosne i Hercegovine

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

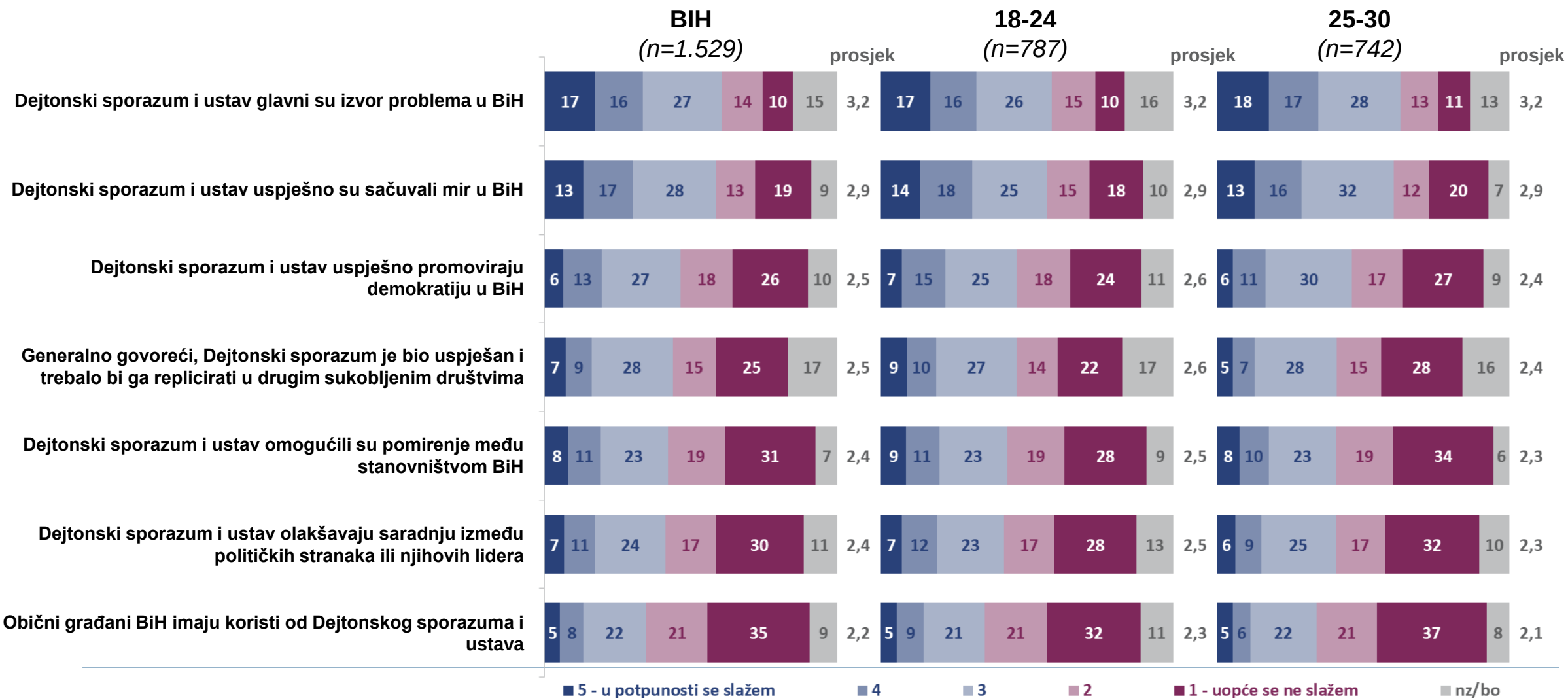
Kakvo je vaše mišljenje o Dejtonskom sporazumu i važećem Ustavu Bosne i Hercegovine? U kojoj se mjeri slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama? Ocijenite na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Uopće se ne slažem, a 5 U potpunosti se slažem.

Dejtonski sporazum i važeći Ustav Bosne i Hercegovine

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Kakvo je vaše mišljenje o Dejtonskom sporazumu i važećem Ustavu Bosne i Hercegovine? U kojoj se mjeri slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama? Ocijenite na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Uopće se ne slažem, a 5 U potpunosti se slažem.

Ustav BiH kao dio Dejtonskog sporazuma

Sažetak

Na nivou BiH, ali i entiteta, četvrtina mladih se u potpunosti slaže da je ustav BiH nametnula međunarodna zajednica. Petina ili 20% se slaže dok četvrtina je dosta neodlučna i nije dala jasan stav oko ustava i međunarodne zajednice. Pored toga, značajan je procenat mladih u oba entiteta koji nisu dali svoje mišljenje po pitanju ove teme.

Trećina mladih u BiH smatra da integracija BiH u EU opravdava značajne ustavne promjene pa čak i donošenje novog ustava. U FBiH je značajno prisutnije slaganje sa ovom tvrdnjom u odnosu na RS gdje mladi i nisu izrazili jasan stav oko ovog pitanja.

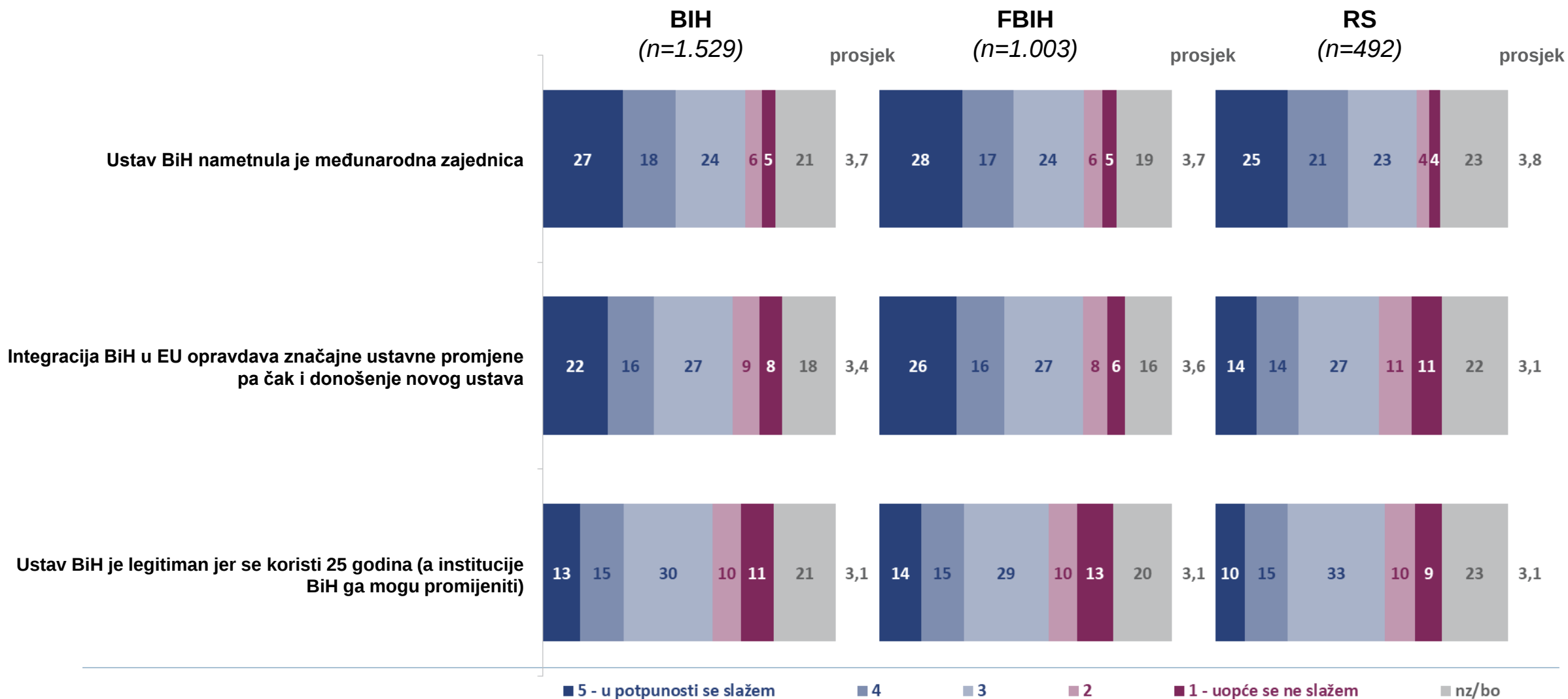
Mladi su dosta podijeljenog mišljenja kada je u pitanju stav o tome da je ustav BiH legitiman jer se koristi 25 godina (a institucije BiH ga mogu promijeniti). Četvrtina se u potpunosti slaže ili slaže, trećina je neodlučna dok se petina ne slaže sa pomenutom izjavom. Gotovo ista mišljenja su prisutna i u FBiH i RS.

Ustav BiH kao dio Dejtonskog sporazuma

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

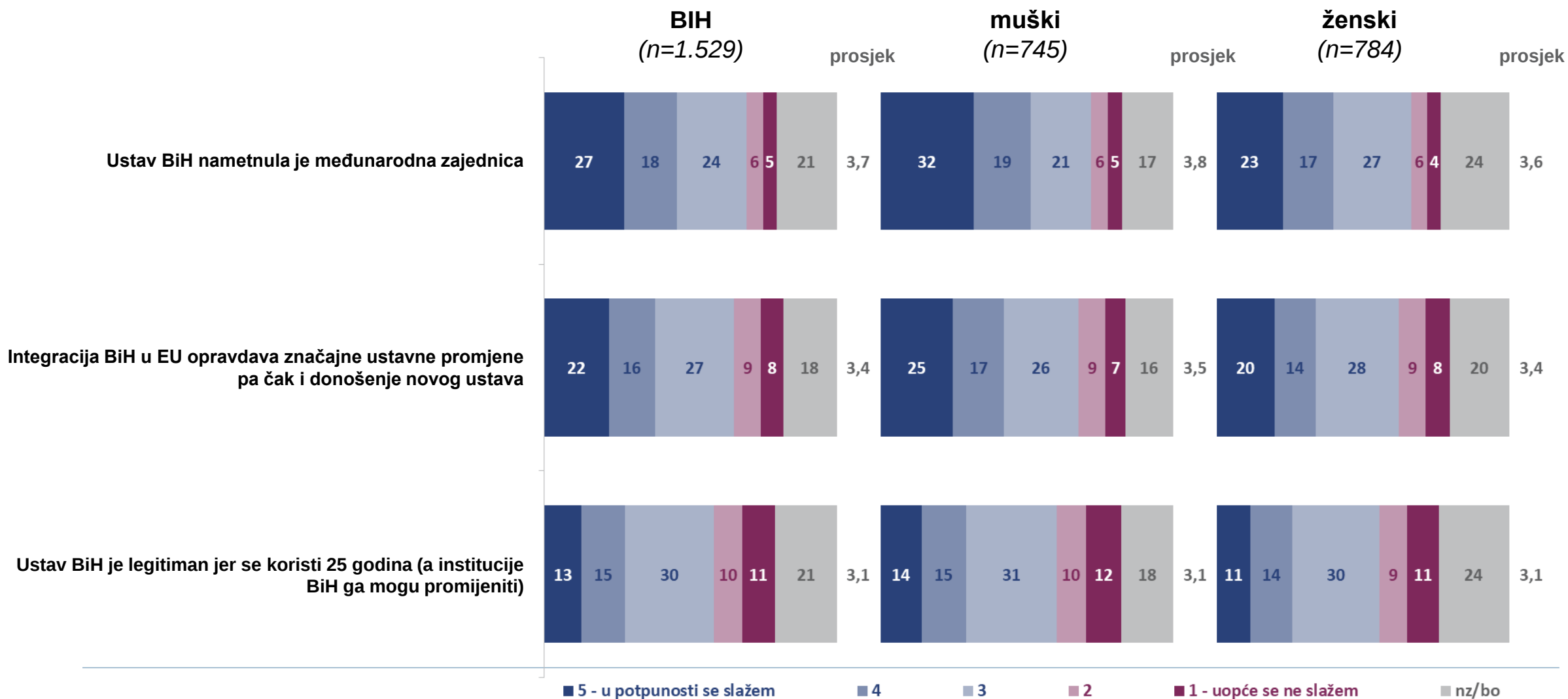
Važeći ustav Bosne i Hercegovine dio je Dejtonskog mirovnog sporazuma i na snazi je već 25 godina. U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Ustav BiH kao dio Dejtonskog sporazuma

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

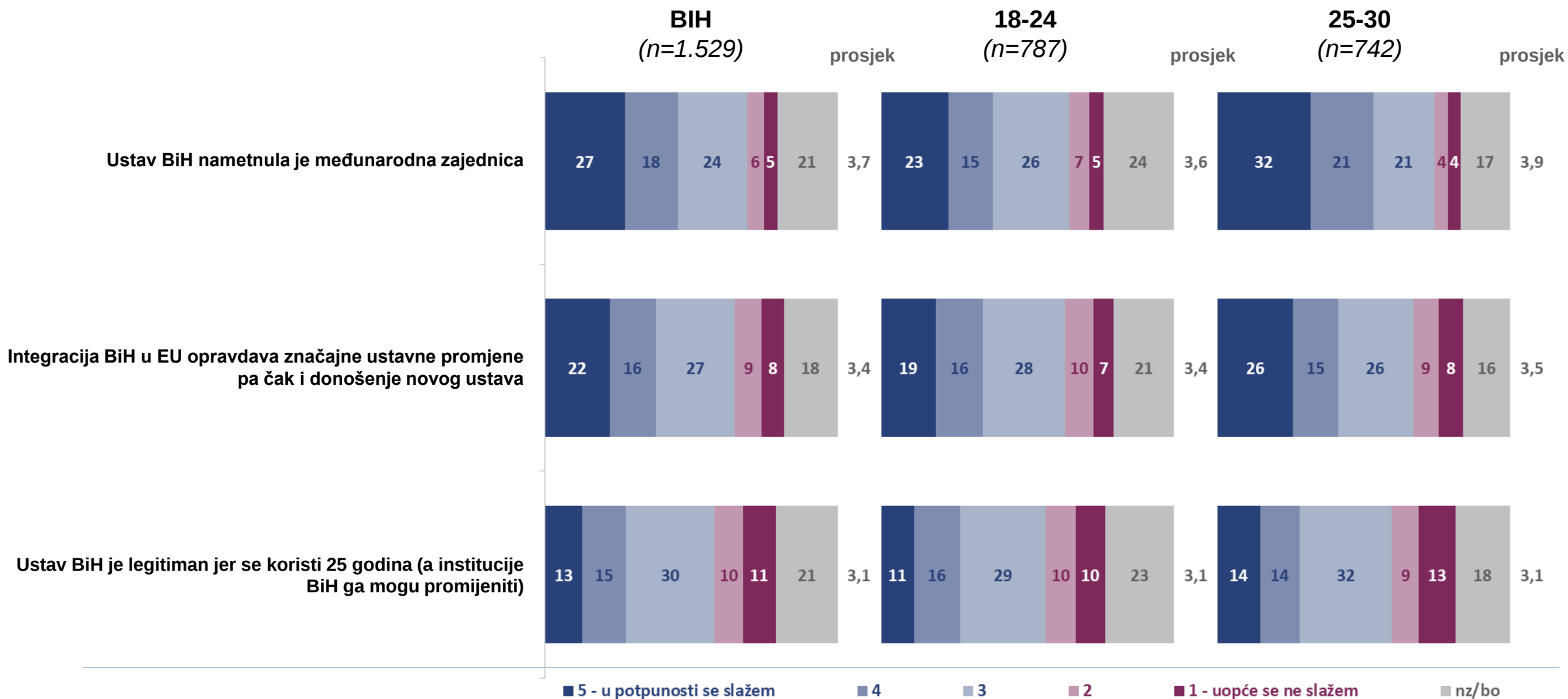
Važeći ustav Bosne i Hercegovine dio je Dejtonskog mirovnog sporazuma i na snazi je već 25 godina. U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Ustav BiH kao dio Dejtonskog sporazuma

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Važeći ustav Bosne i Hercegovine dio je Dejtonskog mirovnog sporazuma i na snazi je već 25 godina. U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Ustavne promjene u Bosni i Hercegovini

Sažetak

Važeći ustav nije loš, ali ga treba izmijeniti kako bi BiH mogla napredovati je stav sa kojim se većina mladih u BiH slaže. Nešto je veće slaganje u FBiH u odnosu na RS kada govorimo o rezultatima na nivou entiteta.

S druge strane, gotovo 40% mladih u BiH smatra da je važeći ustav jako loš, i BiH treba potpuno nov ustav. Ipak, značajan je procenat oko i onih koji smatraju suprotno odnosno da važeći ustav nije tako loš i da BiH ne treba potpuno nov ustav – petina mladih u BiH dijeli takvo mišljenje. Gledano na nivou entiteta, mladi u FBiH značajno više smatraju da BiH treba potpuno novi ustav.

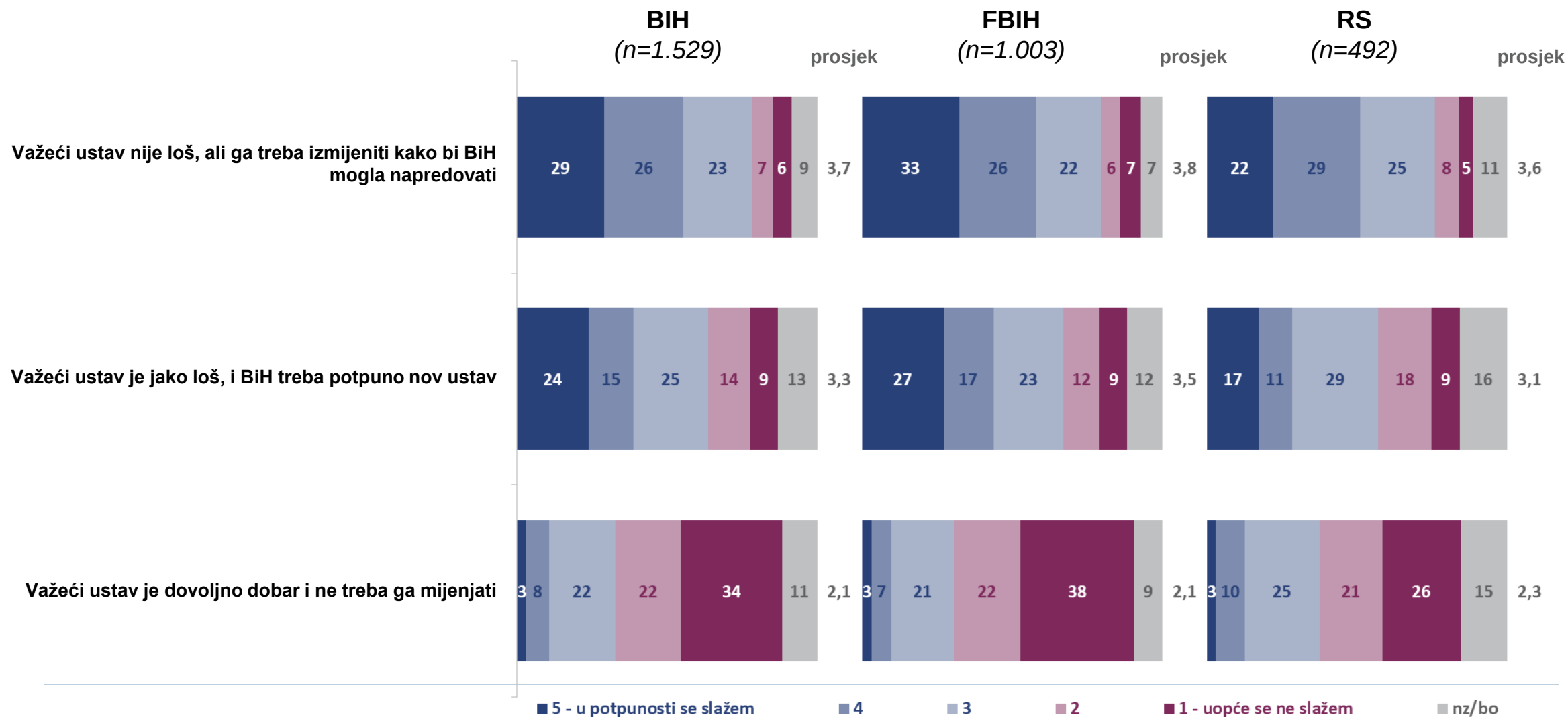
Nastavno na dobijene rezultate većina mladih u BiH smatra da važeći ustav nije dovoljno dobar i da ga treba mijenjati. Takvo mišljenje dijele i mladi koji žive u FBiH za razliku onih koji su iz RSa gdje je ipak manje zastupljeno mišljenje da važeći ustav nije dovoljno dobar i da ga treba mijenjati.

Ustavne promjene u Bosni i Hercegovini

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

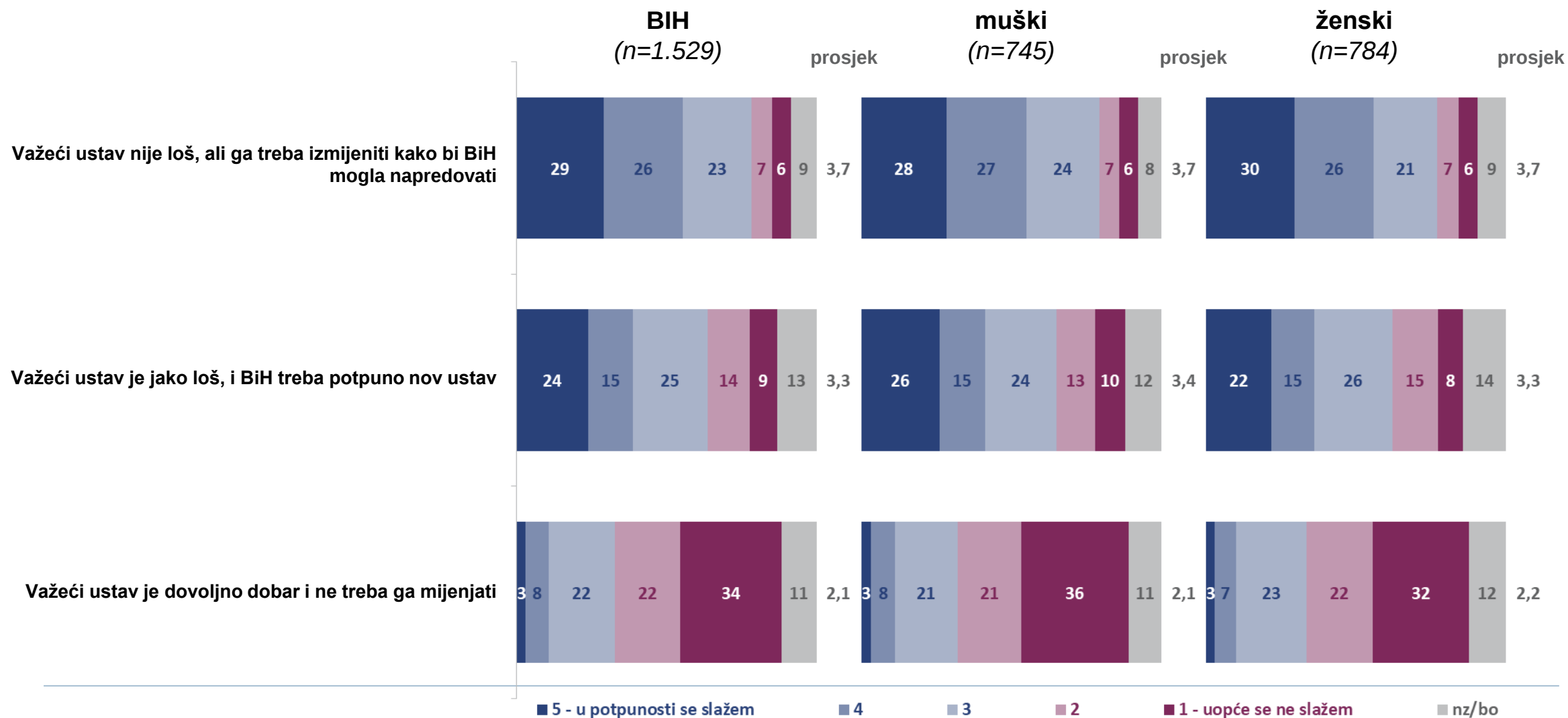
Kakvo je vaše mišljenje o ustavnim promjenama u Bosni i Hercegovini? U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Ustavne promjene u Bosni i Hercegovini

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

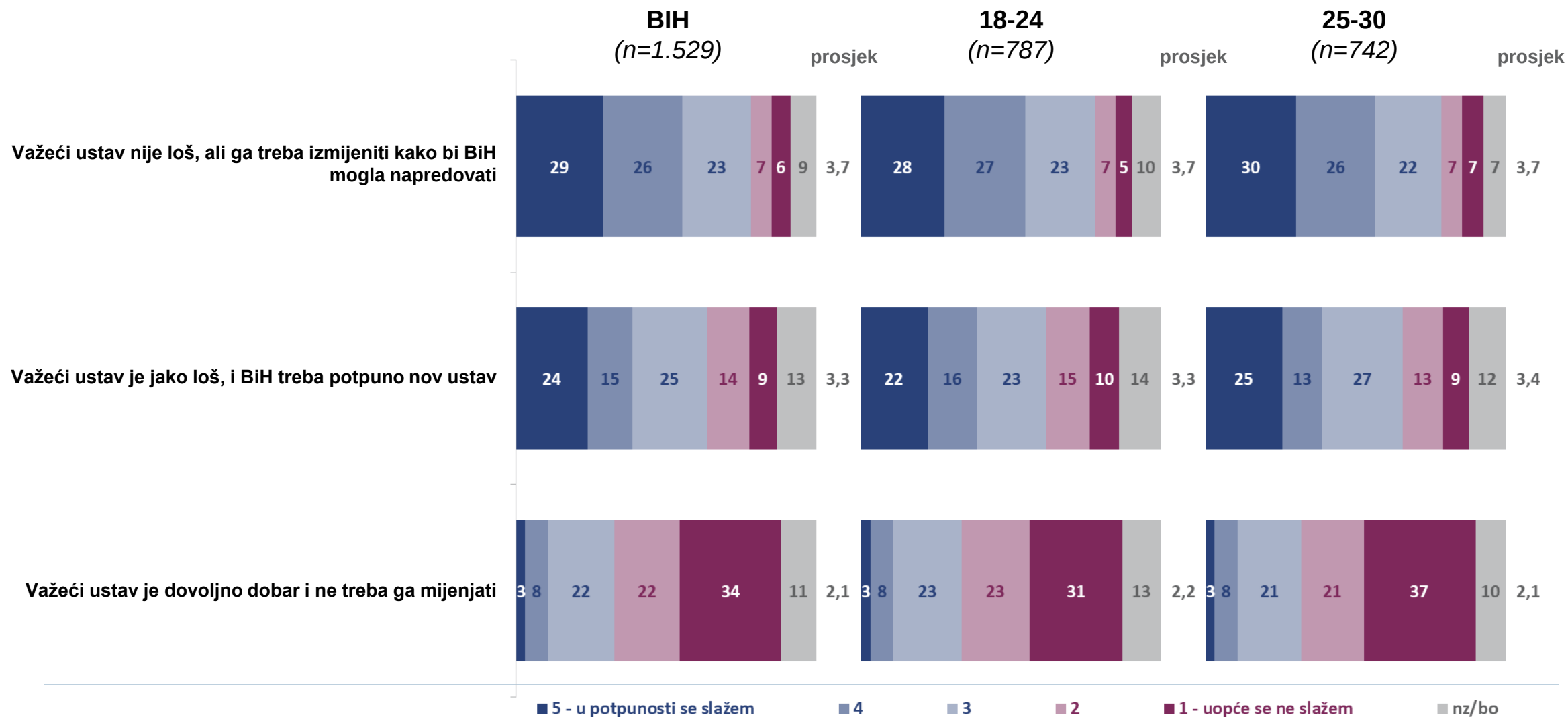
Kakvo je vaše mišljenje o ustavnim promjenama u Bosni i Hercegovini? U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Ustavne promjene u Bosni i Hercegovini

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Kakvo je vaše mišljenje o ustavnim promjenama u Bosni i Hercegovini? U kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Ustavne promjene u Bosni i Hercegovini - oblasti

Sažetak

Kada su u pitanju oblasti ustavnih promjena u BiH, mladi smatraju da je ukidanje etničkih kriterija za bilo koju javnu službu te promjena tročlanog državnog predsjedništva, u smislu povećanja ili smanjenja broja članova promjene koje su trenutno najvažnije. Mladi u FBiH su puno više za promjene u tim oblastima u odnosu na RS. Pored toga, mladi u FBiH za razliku od mladih iz RSa su također za reguliranje pravosuđa kroz uvrštavanje pravosudnih institucija BiH direktno u Ustav kao i ograničavanje nadležnosti i neovisnog donošenja odluka državnih institucija BiH.

Nešto više od polovine mladih u BiH je za jedinstvene Oružane snage te reformu Vijeća ministara i stvaranje pozicije Premijera BiH. Na nivou entiteta, evidentna je značajna razlika gdje mladi u FBiH značajno više podržavaju promjene u ovim oblastima.

S druge strane, u nešto manjoj mjeri, mladi u BiH smatraju da je važno uvrštavanje prenesenih državnih nadležnosti u Ustav te afirmiranje specifičnog ustavnog identiteta BiH (npr. kroz katalog prava u Ustavu). Gotovo iste rezultate nalazimo i kod ustavnog jačanja neovisnih institucija poput Ombudsmana i Regulatorne agencije za komunikacije te općenito slabljenje načela podjele moći između Bošnjaka, Srba i Hrvata gdje polovina mladih u FBiH smatraju da su promjene u tim oblastima veoma važne dok je taj procenat u RSu značajno manji.

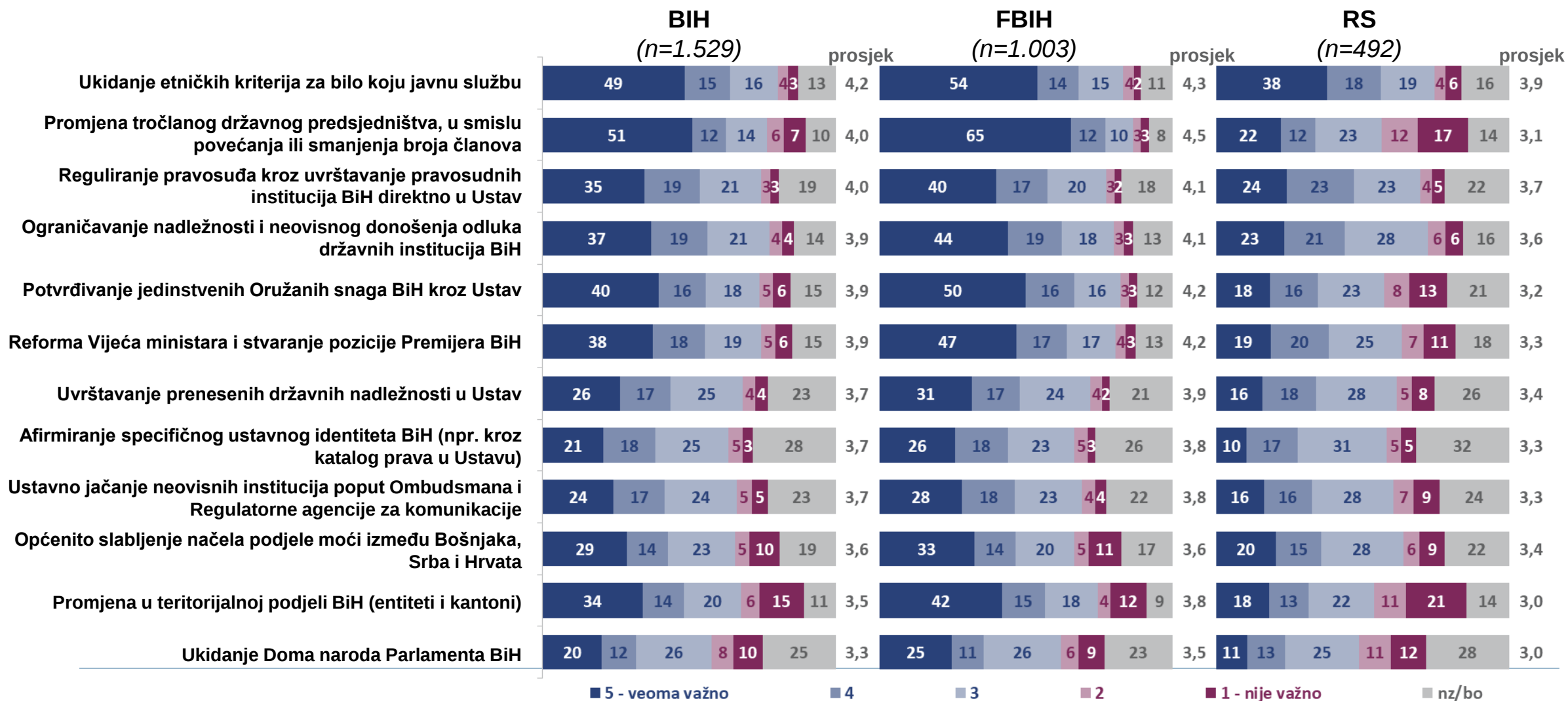
Kada je u pitanju promjena u teritorijalnoj podjeli BiH (entiteti i kantoni) evidentna je razlika u odnosu na entitete. Pa tako, više od polovine mladih u FBiH smatraju da su promjene u teritorijalnoj podjeli BiH veoma važne ili važne za razliku od mladih iz RSa gdje 18% smatra da su promjene u toj oblasti veoma važne. Mladi u BiH najmanje smatraju važnom promjenom u ustavu koja uključuje ukidanje Doma naroda Parlamenta BiH.

Ustavne promjene u Bosni i Hercegovini (oblasti)

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

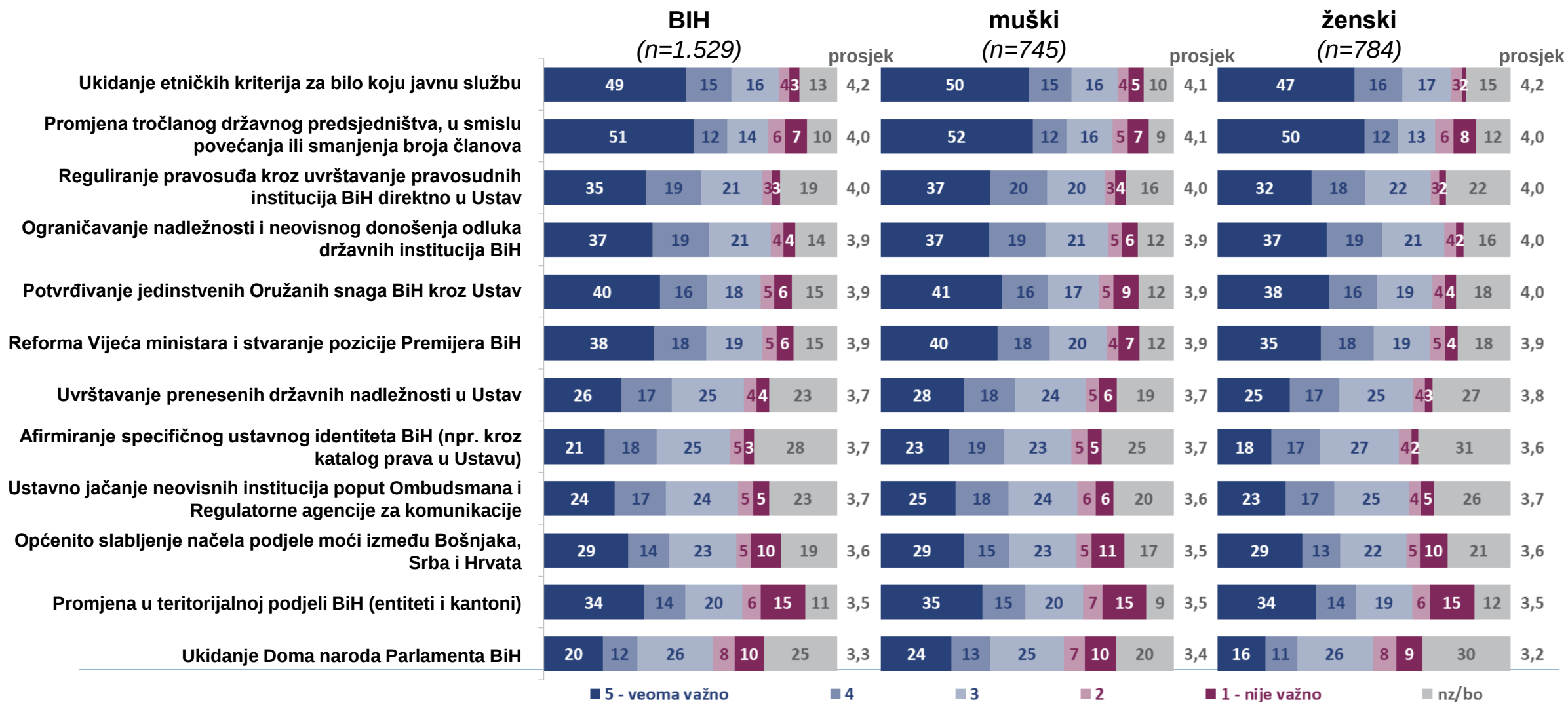
Kad razmišljate o ustavnim promjenama u Bosni i Hercegovini, koje oblasti smatrate da treba promijeniti? Ocijenite na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Nije važno, a 5 Veoma važno.

Ustavne promjene u Bosni i Hercegovini (oblasti)

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

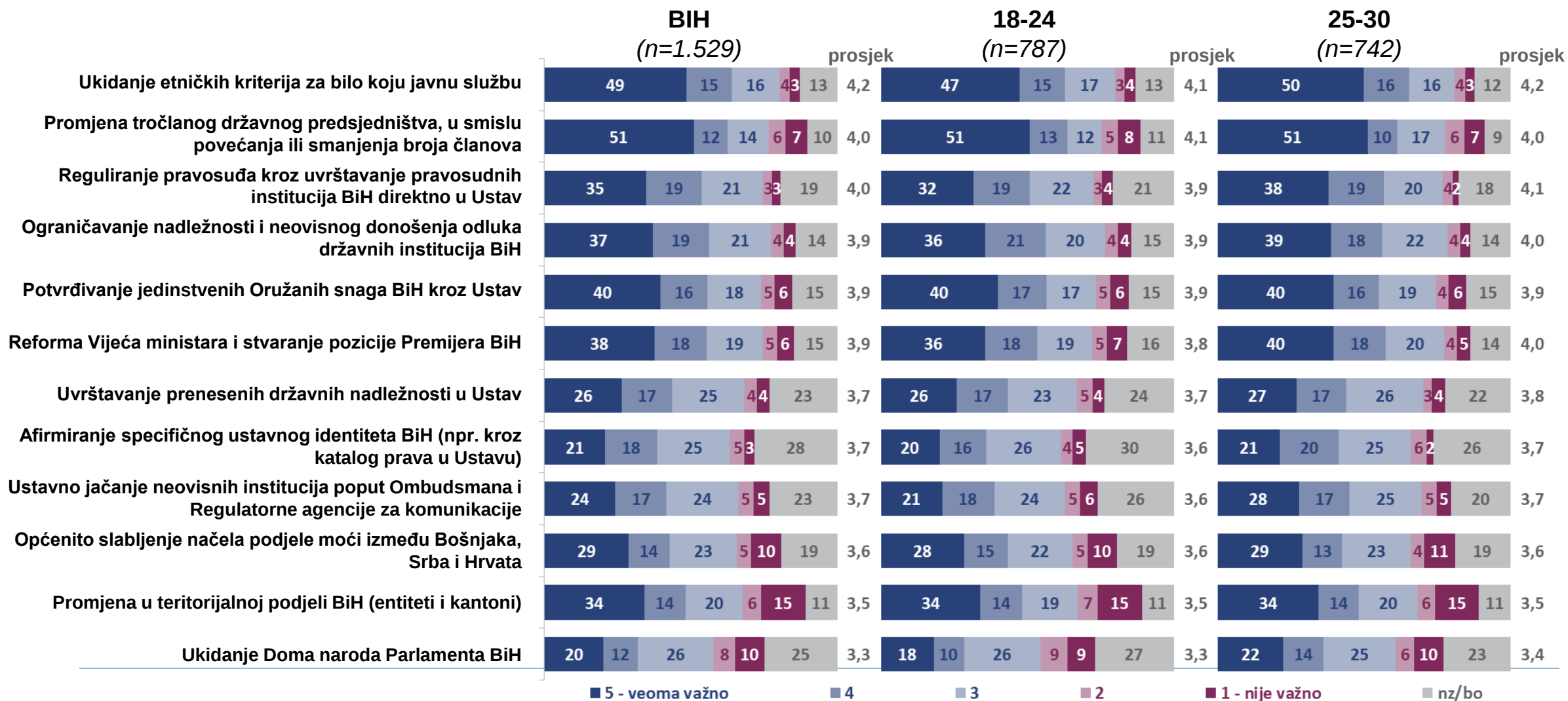
Kad razmišljate o ustavnim promjenama u Bosni i Hercegovini, koje oblasti smatrate da treba promijeniti? Ocijenite na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Nije važno, a 5 Veoma važno.

Ustavne promjene u Bosni i Hercegovini (oblasti)

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Kad razmišljate o ustavnim promjenama u Bosni i Hercegovini, koje oblasti smatrate da treba promijeniti? Ocijenite na skali od 1 do 5, gdje 1 znači Nije važno, a 5 Veoma važno.

Evropske integracije, privreda, razvoj i okoliš

**FRIEDRICH NAUMANN
STIFTUNG** Für die Freiheit.

Integracija BiH u EU i njen odnos prema međunarodnim institucijama

Sažetak

40% mladih u BiH se u potpunosti slaže da je dužnost svake institucije u BiH da aktivno doprinosi evropskoj integraciji dok se petina ili 22% slaže. Jasno je pristuna razlika kada govorimo o entitetima pa tako mladi u FBiH u velikoj većini smatraju da je dužnost svake institucije u BiH da aktivno doprinosi evropskoj integraciji za razliku od RSa gdje su procenti značajno manji. Slične rezultate nailazimo i kod stava da zbog pristupanja Evropskoj uniji u budućnosti, već sada bi trebalo izmijeniti Ustav. Pa tako, mladi u FBiH su značajno više za promjenu Ustava zbog pristupanja EU za razliku od mladih iz RSa gdje se petina u potpunosti ne slaže ili ne slaže sa ovom izjavom te smatra da za pristupanje EU nije potrebno mijenjati Ustav.

Nešto više od 40% mladih smatra da EU ima suviše snažan utjecaj na BiH i njene institucije, četvrtina baš i nema jasan stav dok se 16% mladih u BiH ne slaže sa ovom izjavom. Posmatrano na nivou entiteta mladi u RSu u nešto većoj mjeri smatraju da EU ima suviše snažan utjecaj na BiH i njene institucije.

Mladi su dosta podijeljenog mišljenja kada je u pitanju stav da integracija BiH u EU trebala bi biti zapisana u Ustavu kao državno opredjeljenje – petina ili 22% se u potpunosti slaže sa ovom konstatacijom, četvrtina nije sigurna dok gotovo petina smatra suprotno odnosno da integracija BiH u EU ne bi trebala biti zapisana u Ustavu. Značajno je veće slaganje sa ovim stavom kod mladih u FBiH.

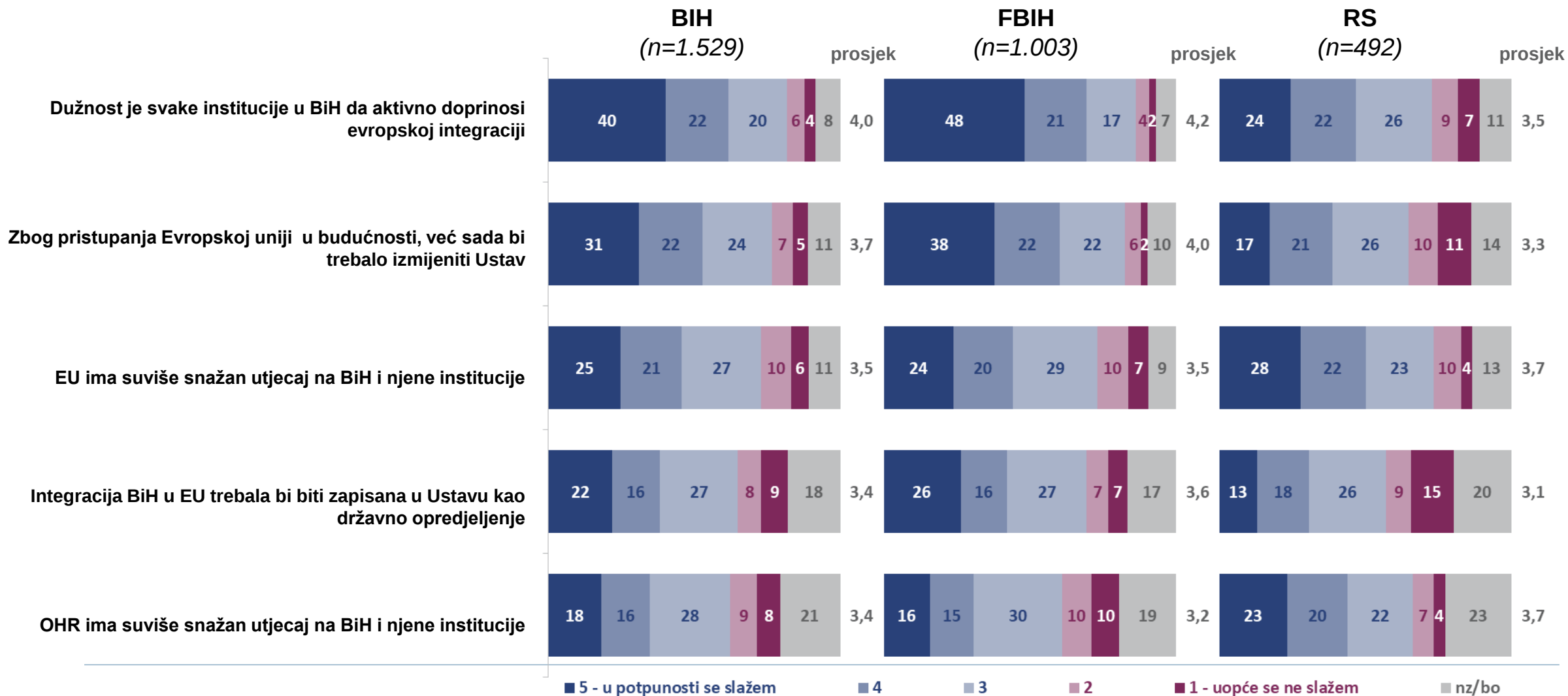
Kada je u pitanju OHR i njegov uticaj na BiH i njene institucije mladi u RSu značajno više smatraju da OHR ima suviše snažan utjecaj na BiH i njene institucije – 43% se u potpunosti slaže ili slaže sa tim.

Integracija BiH u EU i njen odnos prema međunarodnim institucijama

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

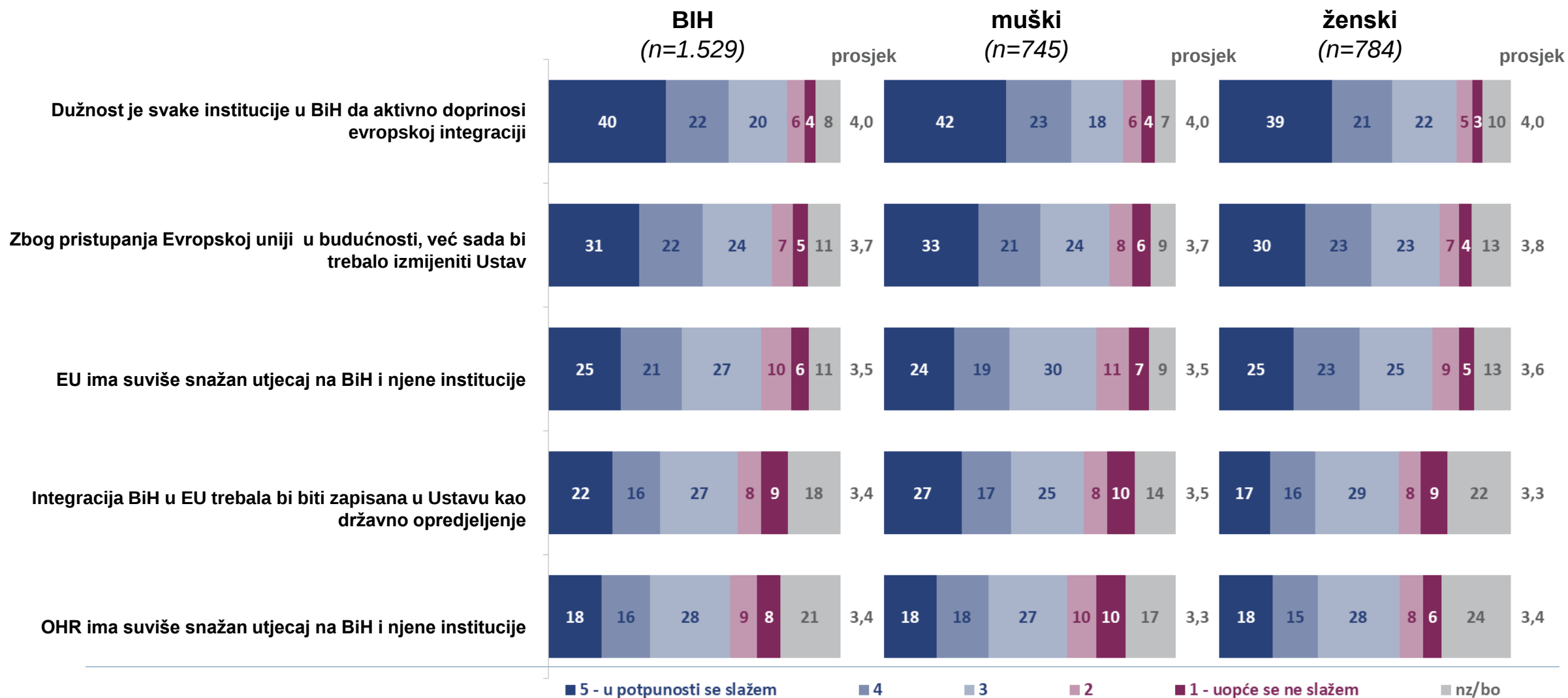
Kada razmišljate o integraciji BiH u Evropsku Uniju i njenom odnosu prema međunarodnim institucijama, u kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Integracija BiH u EU i njen odnos prema međunarodnim institucijama

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

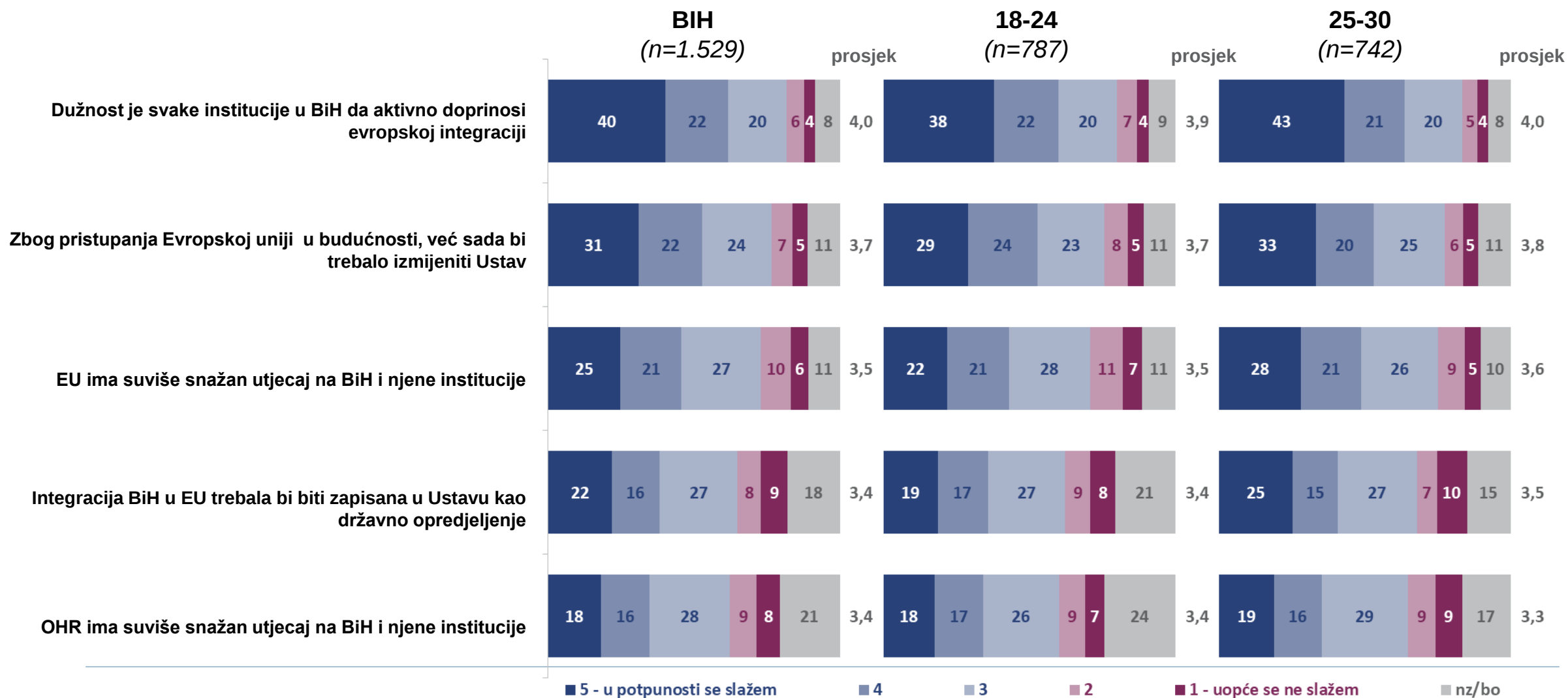
Kada razmišljate o integraciji BiH u Evropsku Uniju i njenom odnosu prema međunarodnim institucijama, u kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Integracija BiH u EU i njen odnos prema međunarodnim institucijama

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Kada razmišljate o integraciji BiH u Evropsku Uniju i njenom odnosu prema međunarodnim institucijama, u kojoj se mjeri slažete sa sljedećim tvrdnjama?

Sažetak

Mladi u FBiH i RS su uglavnom saglasni da teritorijalna podjela BiH bi se trebala zasnivati na mogućnosti ekonomskog razvoja, a ne na etničkim podjelama. Pored toga, velika većina mladih bez obzira na mjesto stanovanja se slaže da prilikom traženja posla, važnije je imati dobre kontakte i mreže nego potrebno znanje i sposobnosti.

Gotovo 40% mladih i u FBiH i RS se u potpunosti slaže sa izjavom da je odlazak u inostranstvo najbolji način za pronalazak dobrog posla. Jako mali procenat mladih smatra suprotno. Dodatno, polovina mladih u BiH smatra da je ključni problem u BiH poteškoća zapošljavanja u drugom entitetu i kantonima.

Ekonomija slobodnog tržišta je izgleda dosta stran pojam mladima u BiH gdje petina mladih u FBiH i RS nije ponudila odgovor na ovu izjavu. Gotovo isti procenat se u potpunosti slaže ili slaže da je ekonomija slobodnog tržišta najbolji je ekonomski model za BiH, četvrtina nije sigurna te oko 15% mladih u BiH smatra da ekonomija slobodnog tržišta nije najbolji ekonomski model za BiH.

Trećina ili gotovo trećina mladih u FBiH i RS smatra da za napredovanje i ostvarenje bolje plate naporan rad nije najbitniji. Četvrtina misli suprotno odnosno da je naporan rad najbitniji ako neko želi napredak u karijeri i ostvarenje bolje plate.

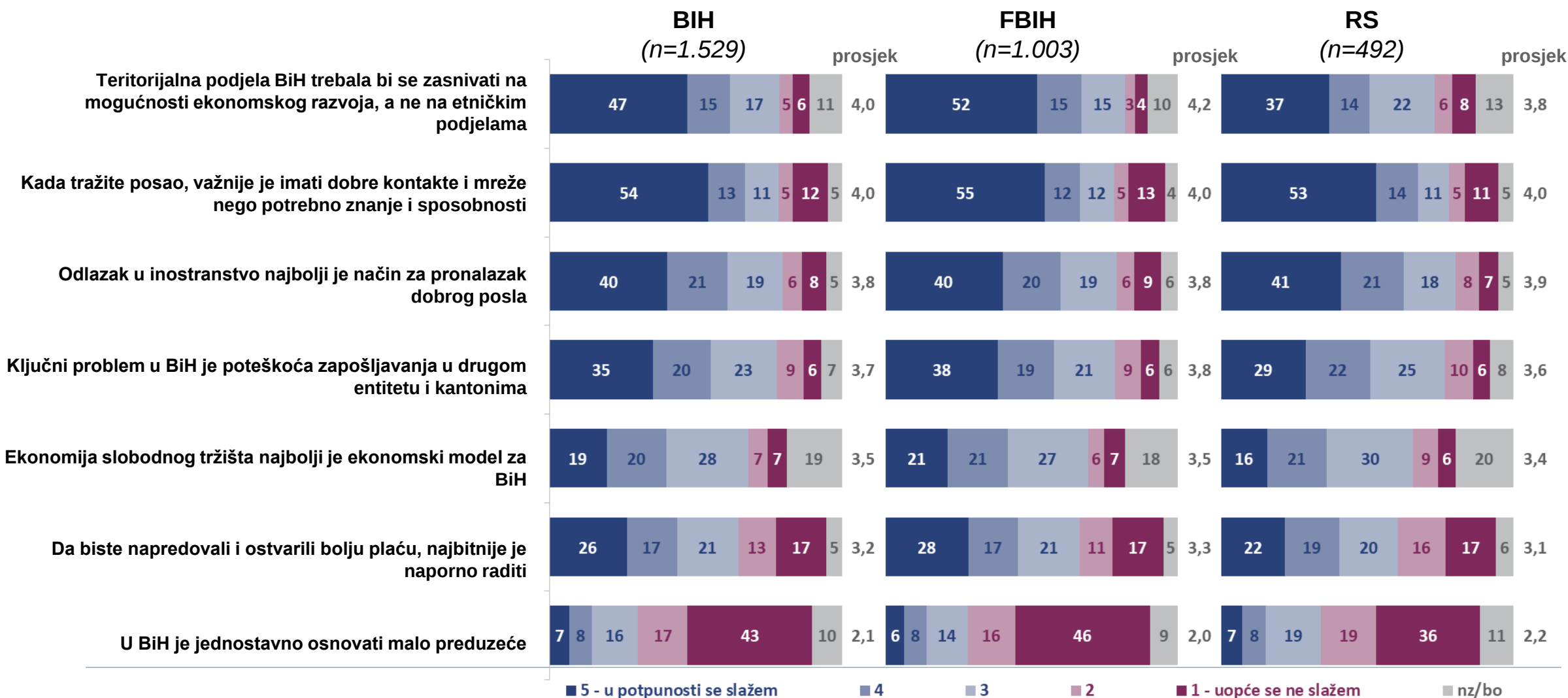
Mladi gotovo jednoglasno smatraju da je u BiH dosta teško osnovati malo preduzeće. Nisu pronađene razlike u odnosu na entitete, spol i dobne skupine.

Bosanskohercegovačka ekonomija

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

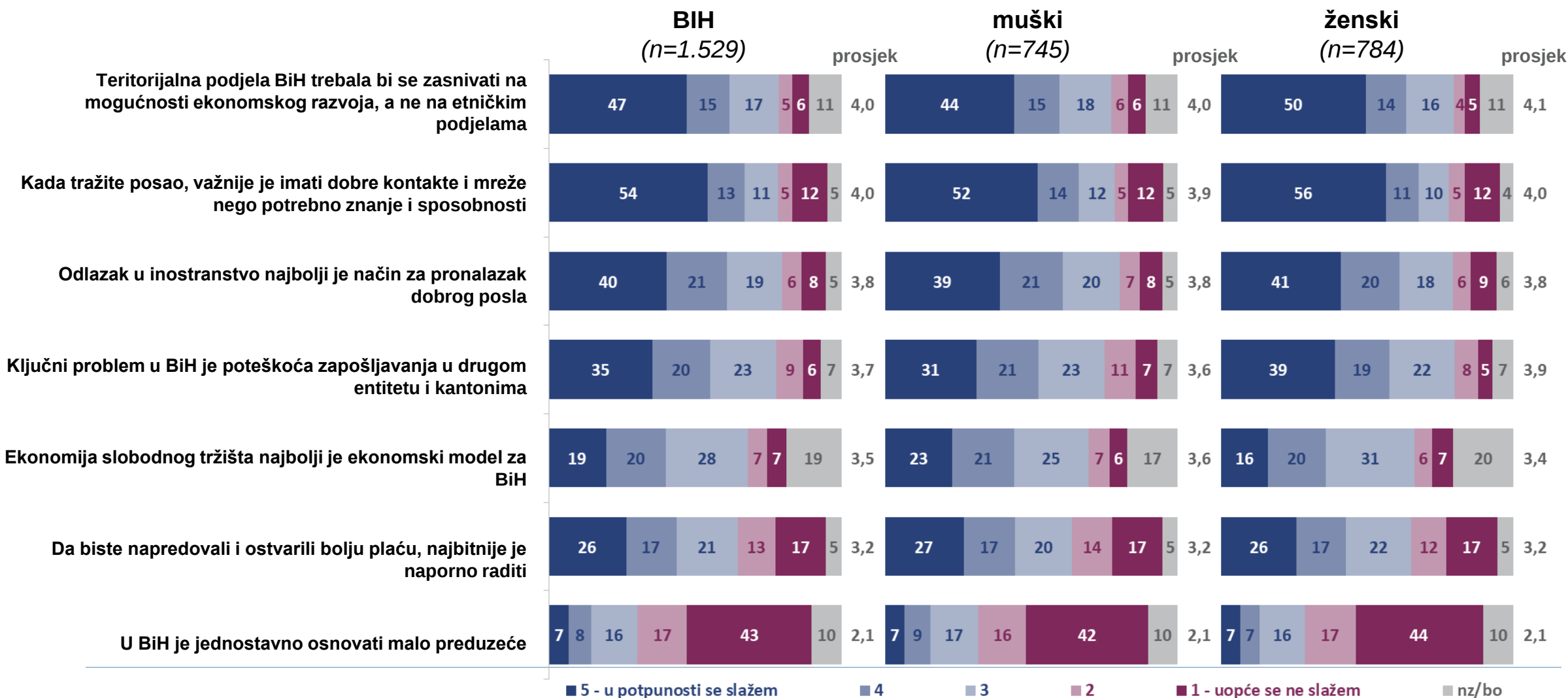
Kad je riječ o bosanskohercegovačkoj ekonomiji, u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama.

Bosanskohercegovačka ekonomija

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

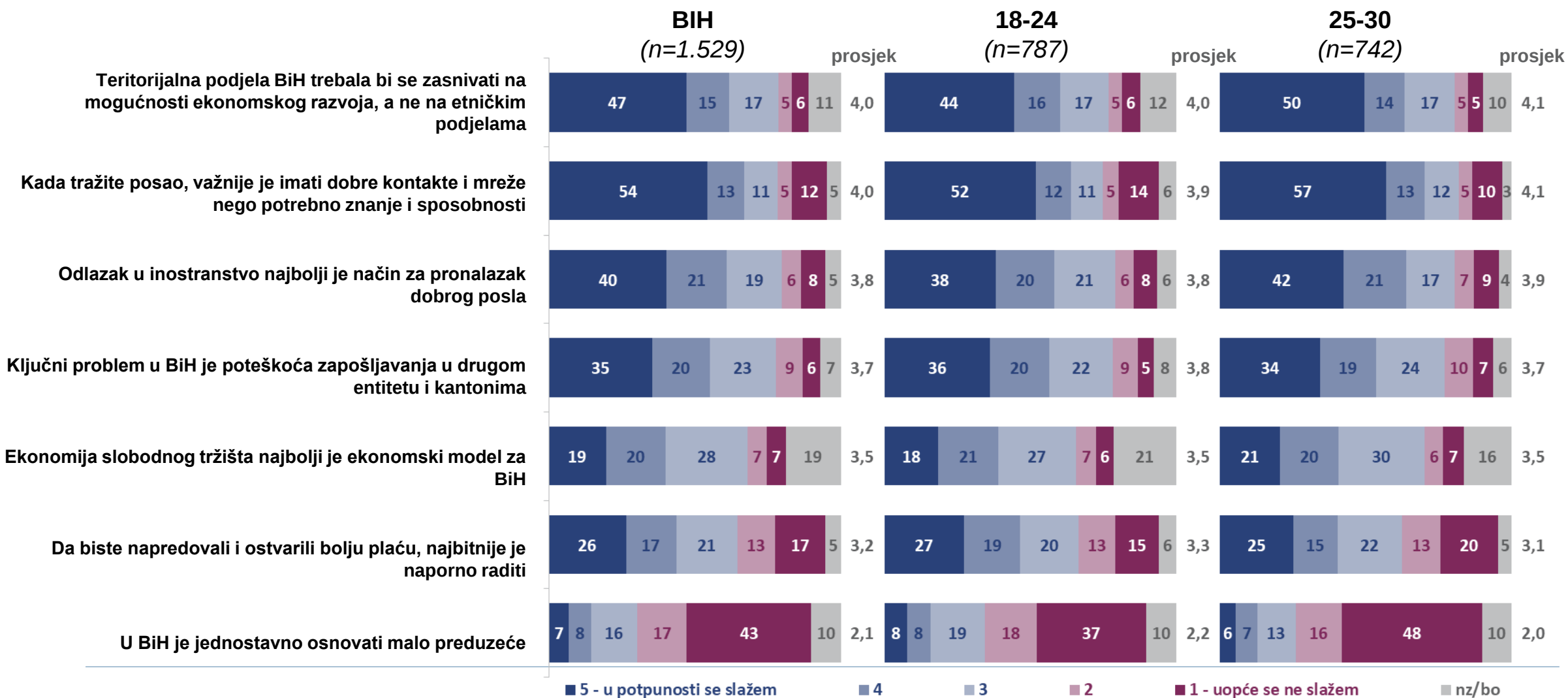
Kad je riječ o bosanskohercegovačkoj ekonomiji, u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama.

Bosanskohercegovačka ekonomija

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Kad je riječ o bosanskohercegovačkoj ekonomiji, u kojoj mjeri se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama.

Sažetak

Mladi, bez obzira na entitetske podjele, smatraju da je čisti okoliš ključni resurs za BiH, te da BiH treba bolji sistem recikliranja i prikupljanja otpada, čak i ako je to skuplje za obične građane. Pored toga, mladi jasno artikulišu da sve zagađivače, uključujući i obične građane, treba strožije sankcionisati.

Mladi su dosta zabrinuti zbog utjecaja zagađenja okoliša na njihovo zdravlje – nešto više od 40% dijeli takvo mišljenje. Jako mali procenat smatra da zagađeni okoliš ne može uticati na njihovo zdravlje. Dodatno, mladi u BiH su svjesni klimatskih promjena koje se dešavaju u svijetu i smatraju da te promjene predstavljaju egzistencijalnu prijetnju čovječanstvu. Ipak, svaki deseti mladi čovjek u BiH ne gleda na klimatske promjene u svijetu kao neku egzistencijalnu prijetnju čovječanstvu.

Kada je u pitanju ukidanje proizvodnje električne energije iz uglja mladi su dosta podijeljenog mišljenja. Pa tako, trećina smatra da BiH mora postepeno ukinuti proizvodnju električne energije iz uglja, čak i ako to poveća cijenu struje, četvrtina nije sigurna dok petina mladih ipak nije za ukidanje proizvodnje električne energije iz uglja.

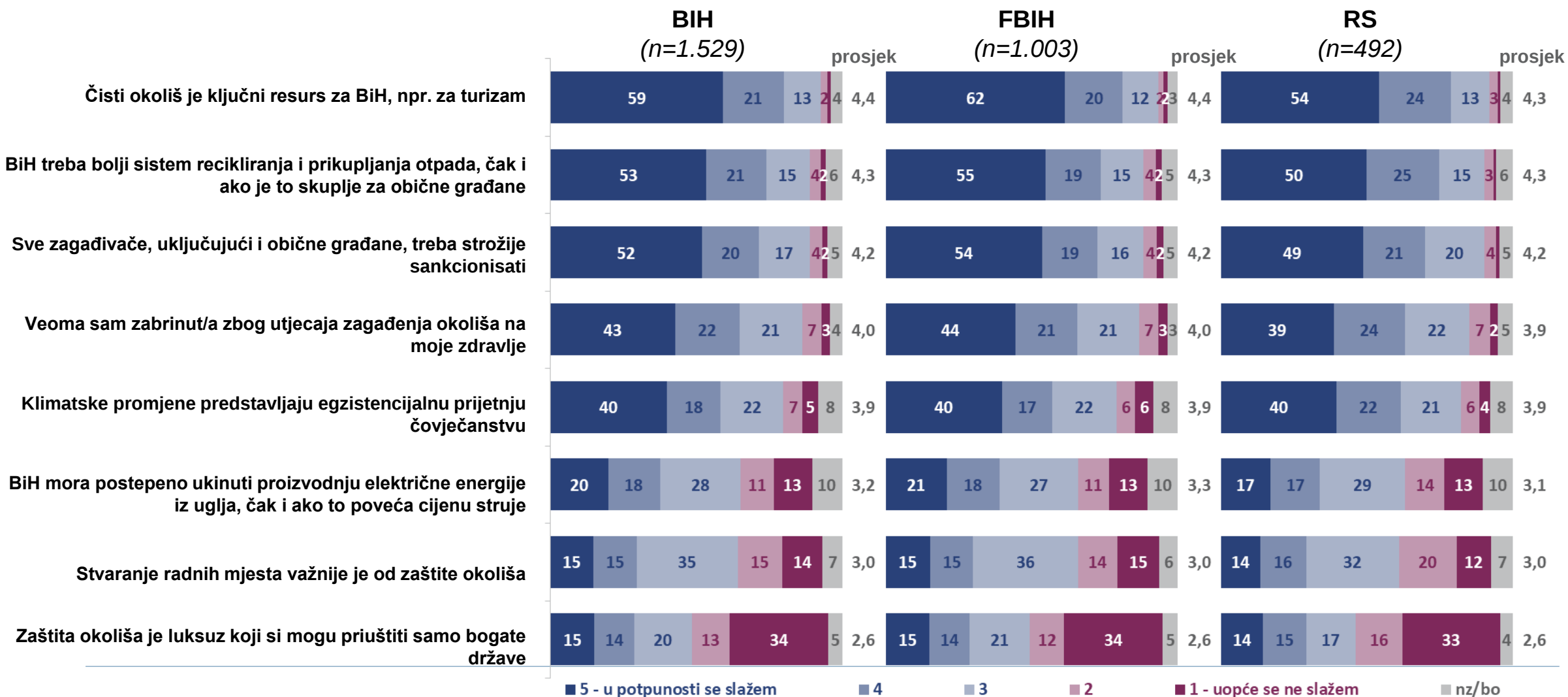
Sličnu podjelu u mišljenju nalazimo i kod izjave da je stvaranje radnih mjesta važnije od zaštite okoliša. Trećina mladih smatra da jeste dok gotovo isti procenat smatra da stvaranje radnih mjesta nije važnije od zaštite okoliša. Pored navedenog, trećina mladih bez obzira gdje žive ne smatra da je zaštita okoliša luksuz koji si mogu priuštiti samo bogate države.

Okoliš i životna sredina

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

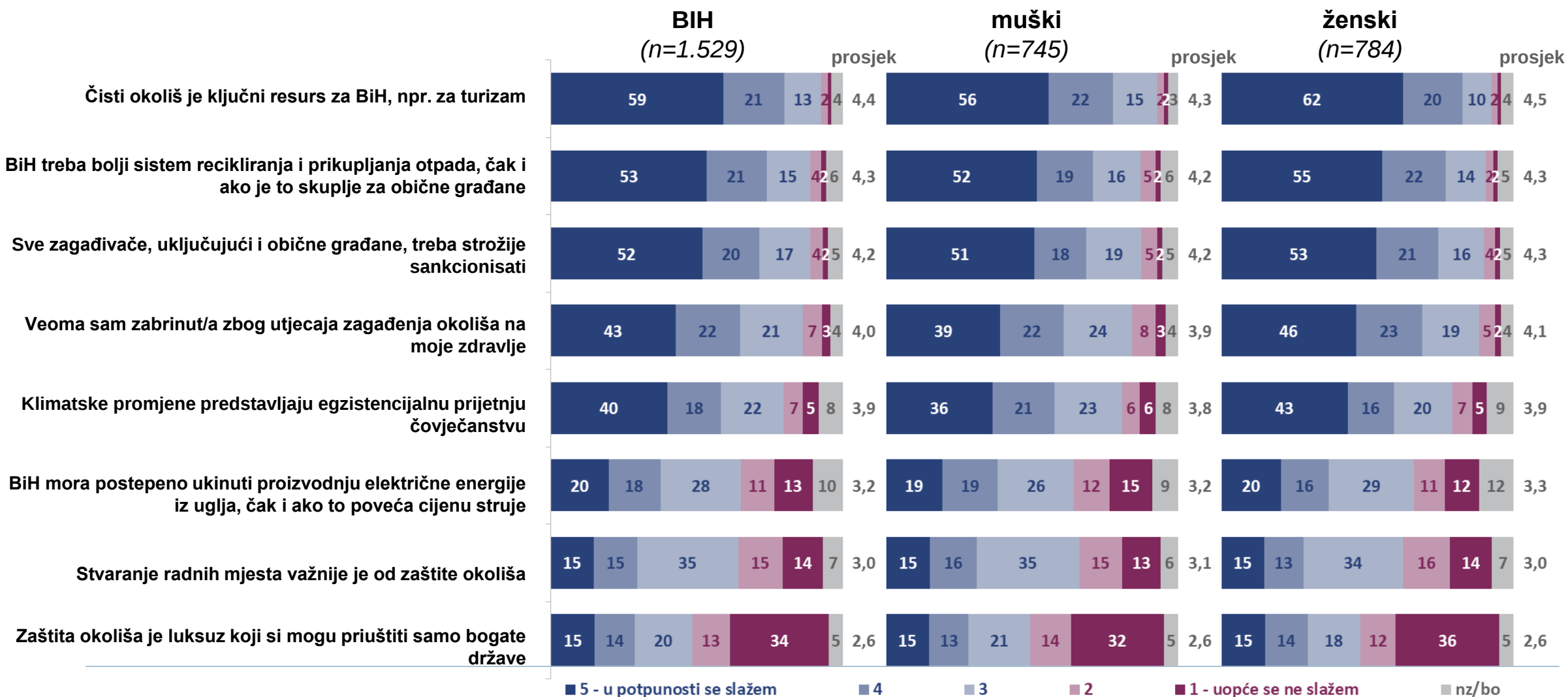
Kad razmišljate o pitanjima okoliša i životne sredine, koliko se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama.

Okoliš i životna sredina

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

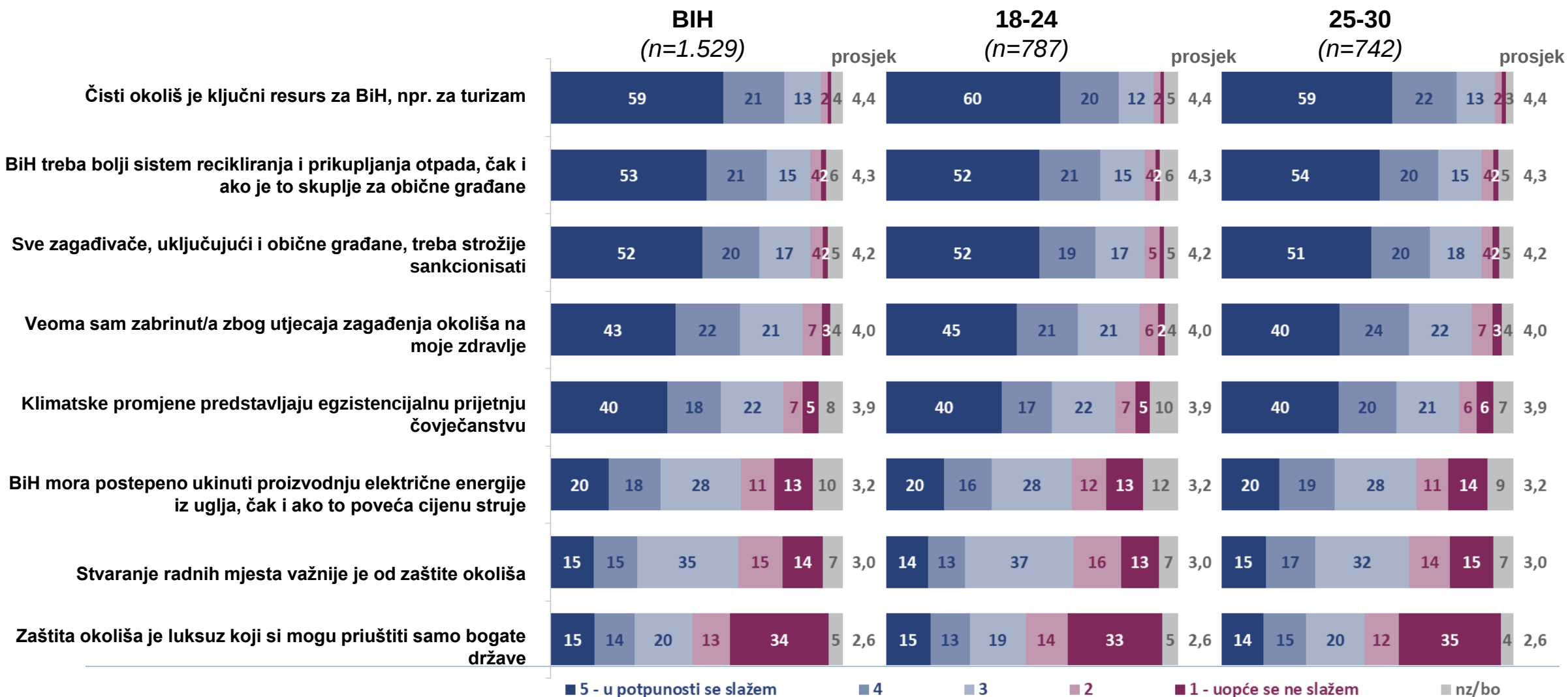
Kad razmišljate o pitanjima okoliša i životne sredine, koliko se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama.

Okoliš i životna sredina

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Kad razmišljate o pitanjima okoliša i životne sredine, koliko se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama.

Pandemija koronavirusa u BiH

Sažetak

Velika većina mladih je sigurna da će pandemija koronavirusa ostaviti trajne društvene posljedice na BiH. Nisu pronađene značajne razlike u odnosu na entitet, spol i dob.

Mladi u BiH i nisu zadovoljni zdravstvenim sistemom u BiH i njegovim odgovorom na koronavirus. Pa tako, gotovo polovina u BiH smatra da je zdravstveni sistem morao imati bolji odgovor na krizu. Gledajući rezultate na nivou entiteta može se reći da su mladi u RSu nešto zadovoljniji svojim zdravstvenim sistemom i njegovim odgovorom na koronavirus.

Mladi su saglasni da je koronavirus pokazao da politički sistem BiH ne može dobro funkcionirati te da će ekonomski učinak koronavirusa biti dugotrajan i da se BiH neće tako brzo oporaviti.

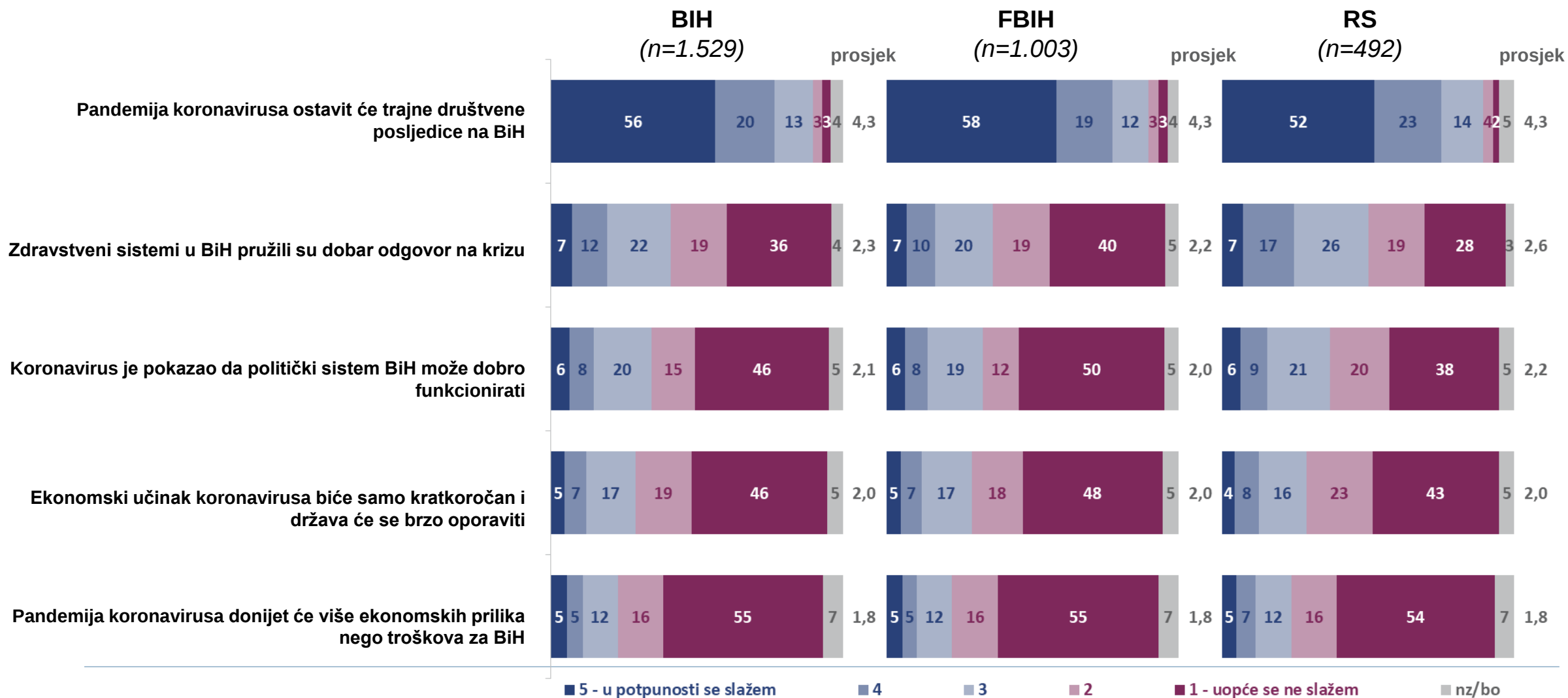
Mladi, bez obzira na entitet, se u velikoj većini ne slažu da će pandemija koronavirusa donijeti više ekonomskih prilika nego troškova za BiH.

Pandemija koronavirusa u BiH

BiH + entiteti

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

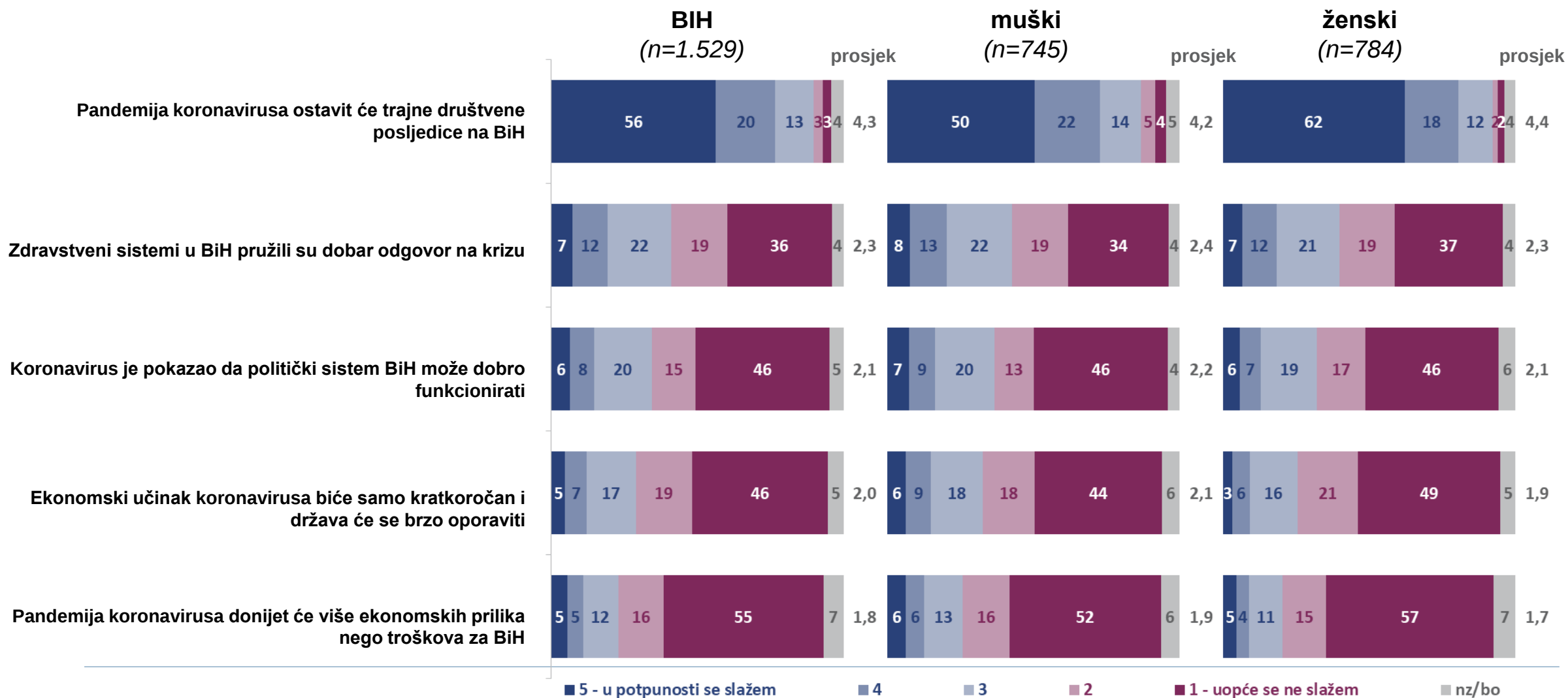
Kad razmišljate o trenutnoj pandemiji koronavirusa, koliko se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama.

Pandemija koronavirusa u BiH

BiH + spol

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

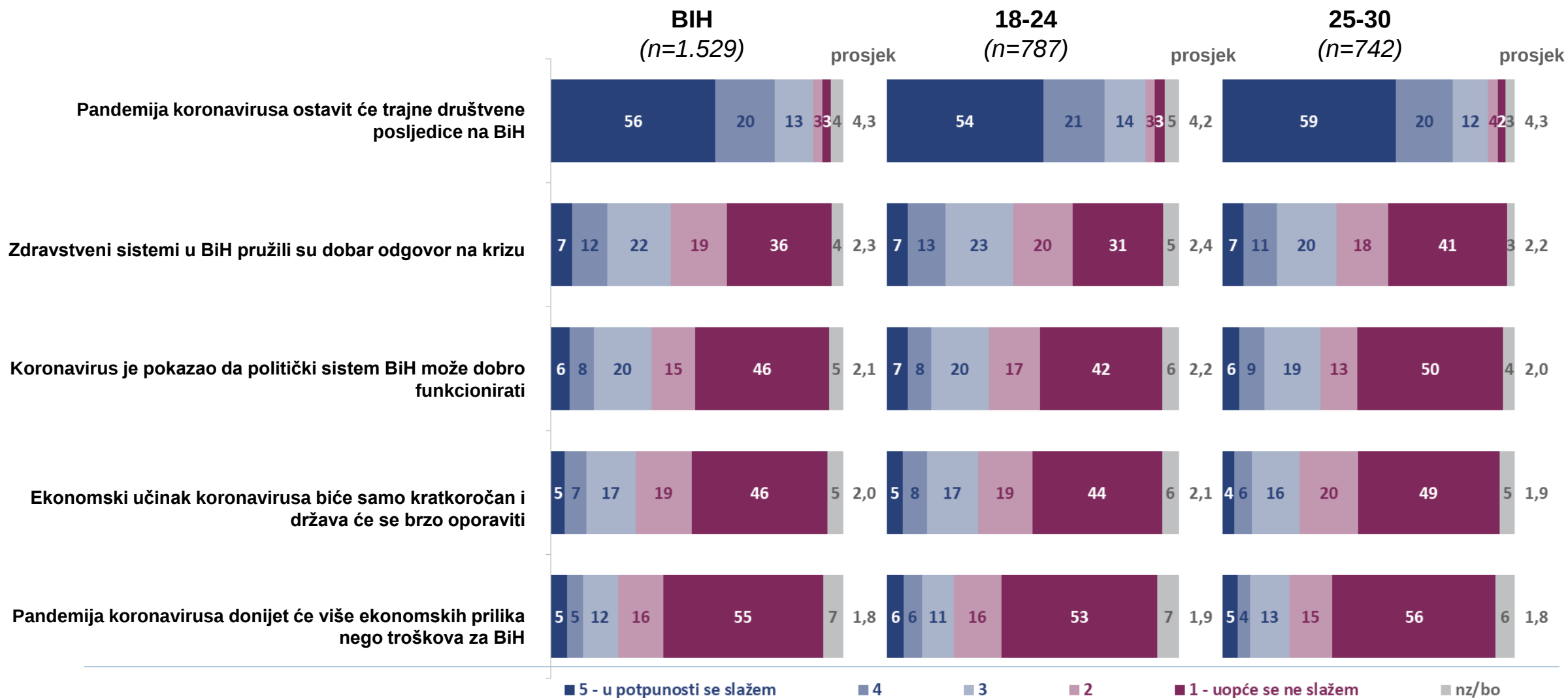
Kad razmišljate o trenutnoj pandemiji koronavirusa, koliko se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama.

Pandemija koronavirusa u BiH

BiH + dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Kad razmišljate o trenutnoj pandemiji koronavirusa, koliko se slažete ili ne slažete sa sljedećim tvrdnjama.

Stavovi prema budućnosti

**FRIEDRICH NAUMANN
STIFTUNG** Für die Freiheit.

Stavovi prema budućnosti

Sažetak

Na pitanje šta je Bosna i Hercegovina danas za Vas, trećina mladih u BiH odgovara da je to država u kojoj vlada korupcija, kriminal, nepotizam i koja treba korjenite promjene. Nešto manji procenat (oko četvrtine) gleda na BiH kao državu koja propada i koja nema prosperitet niti budućnost. S druge strane, mladi u FBiH su značajno više skloni gledati na BiH kao domovinu, dom i otadžbinu. Zabrinjavajuće je da je jako mali procenat (8%) mladih za koje BiH predstavlja državu bogatu prirodnim resursima i u kojoj žele ostati i graditi budućnost.

Mladi BiH su za građansku državu gdje svi građani imaju jednaka prava. Pored toga, 16% mladih želi da BiH postane bolja i uspješnija država poput država Evropske unije te ekonomski i privredno razvijenija država.

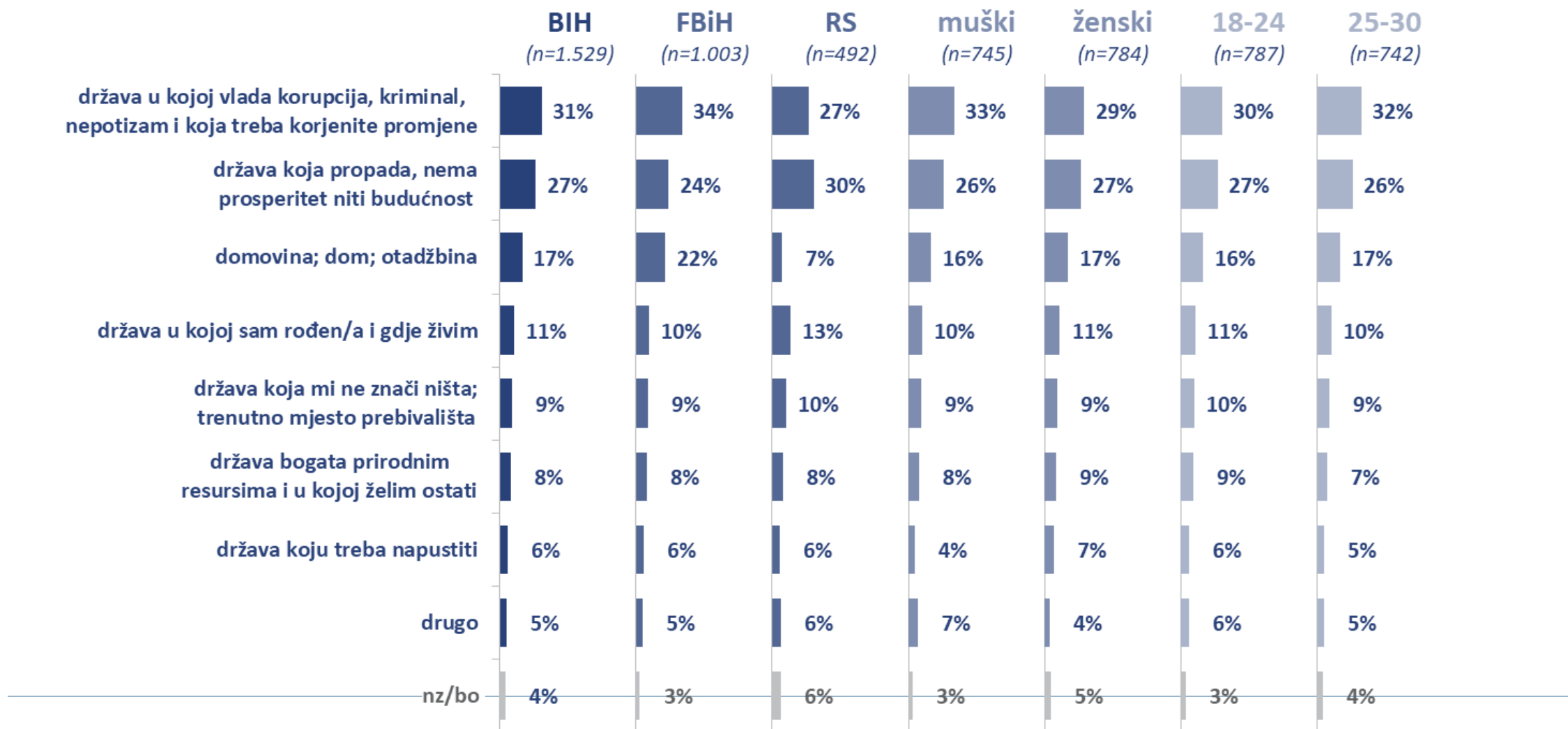
Gotovo je jednak procenat mladih (oko petine) koji su spremni učiniti sve što je u njihovoj mogućnosti za BiH te onih koji ne mogu ili ne žele učiniti ništa da bi stvorili drugačiju BiH.

Percepcija države BiH

BiH + entiteti, spol i dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

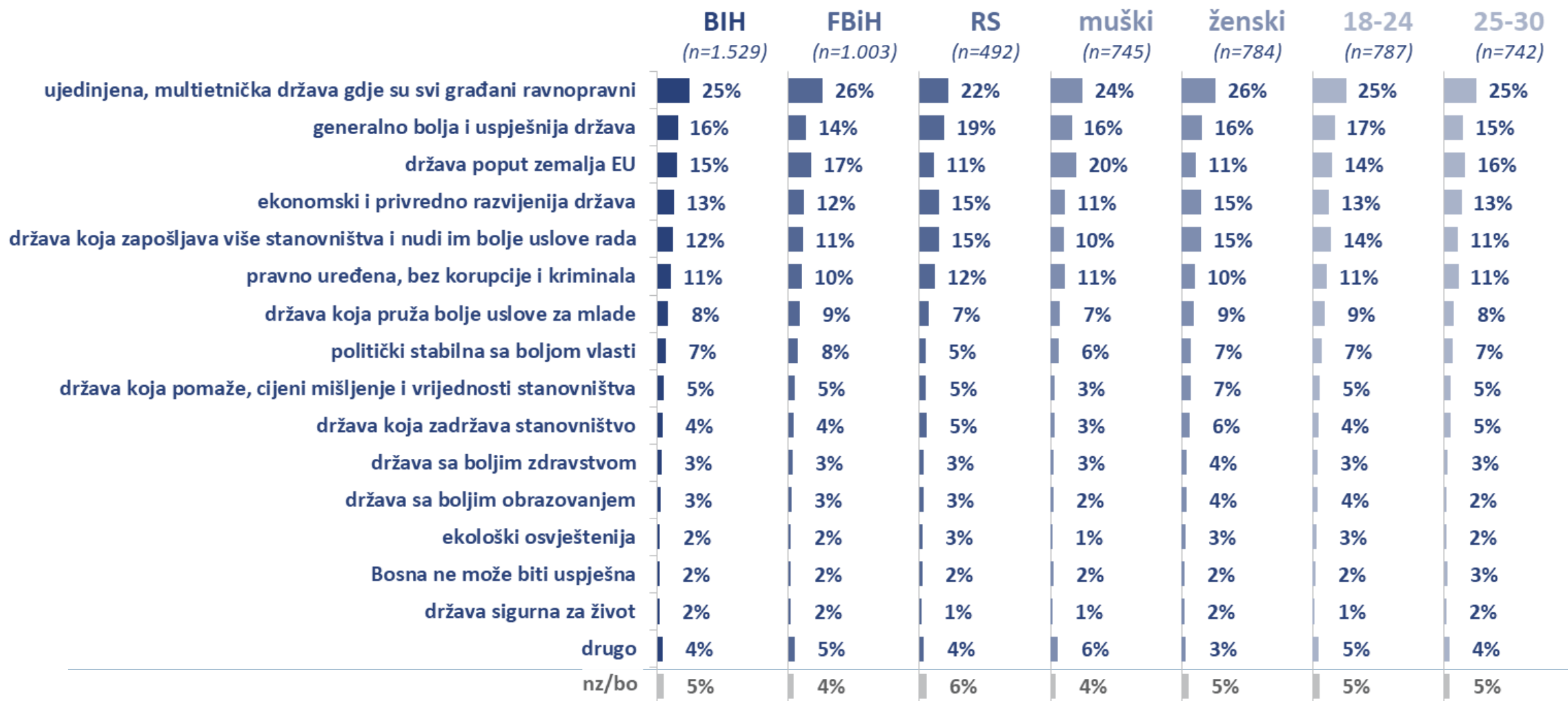

Percepcija budućnosti države BiH

BiH + entiteti, spol i dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

Kakvom državom bi ste željeli da Bosne i Hercegovina postane?

Lične akcije za drugačiju budućnost BiH

BiH + entiteti, spol i dobne skupine

Osnova: svi ispitanici (n=1.529)

	BIH (n=1.529)	FBiH (n=1.003)	RS (n=492)	muški (n=745)	ženski (n=784)	18-24 (n=787)	25-30 (n=742)
učinit ću sve što mogu	17%	20%	11%	18%	19%	18%	19%
glasati, boriti se protiv trenutne vlasti	10%	12%	6%	20%	15%	18%	16%
krenuti od vlastitih promjena, društvena odgovornost, okoliš	8%	6%	11%	11%	10%	10%	10%
truditi se, naporno i pošteno raditi	8%	7%	9%	7%	8%	8%	8%
ostati u BiH	7%	7%	8%	7%	8%	8%	7%
učiti, školovati se, pomoći kroz obrazovanje	7%	7%	6%	5%	9%	6%	7%
otići iz BiH	5%	4%	7%	5%	9%	8%	6%
boriti se za prava, jednakost, bolje životne uslove	4%	4%	4%	6%	5%	4%	7%
aktivirati se u raznim oblastima (volontiranje, NVO i sl.)	3%	3%	2%	3%	5%	5%	3%
uključiti se u politiku	2%	2%	3%	3%	2%	3%	3%
podržati promjene, razvojne ideje, projekte	2%	3%	1%	3%	2%	2%	3%
pomoći mladima, te svima kojima je potrebno	2%	2%	2%	3%	2%	3%	2%
pokrenuti biznis, otvoriti firmu, nova radna mjesta	2%	2%	1%	2%	2%	2%	2%
boriti se protiv korupcije i kriminala, protestovati	2%	1%	2%	3%	1%	2%	2%
pomoći na nivou lokalne zajednice	1%	2%	1%	1%	2%	2%	1%
drugo	4%	3%	4%	2%	1%	1%	2%
ništa ne mogu/ne želim učiniti kao pojedinac	19%	18%	19%	3%	4%	3%	5%
nz/bo	10%	8%	15%	9%	12%	11%	10%

Šta ste lično spremni poduzeti da bi ste stvorili drugačiju budućnost Bosne i Hercegovine?

Dejtonska generacija: **Budućnost Bosne i Hercegovine u očima mladih**

Michael Roick, Head of Project Westerb Balkans
michael.roick@freiheit.org

Adnan Huskić, Project Manager BiH
adnan.huskić@freiheit.org

**FRIEDRICH NAUMANN
STIFTUNG** Für die Freiheit.